

**GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN**

BARNETS DIGITALA RÄTTIGHETER

- en analys av vilket rättsligt skydd som finns för barnets privatliv och integritet i barnkonventionen vid föräldrars exponering av barnet på sociala medier

Lisette Andersson Olsson

Juridiska institutionen
Juristprogrammet
Höstterminen 2020
HRO800 Examensarbete, 30 hp
Handledare: Anna Gustafsson
Examinator: Thomas Erhag

Innehållsförteckning

Förkortningar	3
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Forskningsöversikt	6
1.4 Metod och material	7
1.5 Barnrättsperspektiv som teoretisk utgångspunkt	14
1.6 Avgränsningar och kontext	15
1.7 Terminologi och definitioner	17
1.8 Disposition	18
2. Barnets rätt till privatliv	19
2.1 Inledning	19
2.2 Barnkonventionen som svensk lag	19
2.3 Barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen	21
2.3.1 <i>Begreppet personlig integritet</i>	23
2.3.2 <i>Barnets bästa</i>	24
2.3.3 <i>Autonomi och barnets rätt att bli hörd</i>	26
2.4 Föräldrars rättigheter och skyldigheter	28
2.4.1 <i>Rättsliga förhållandet mellan barn och vårdnadshavare</i>	28
2.4.2 <i>Vårdnadshavares möjligheter att samtycka åt barnets vägnar</i>	30
2.4.3 <i>Föräldrars rätt till privatliv och yttrandefrihet</i>	31
2.5 Motsättningar mellan barnets och föräldrars rättigheter och intressen	32

3. Hur vägs barnets rätt till privatliv mot föräldrars intressen?	35
3.1 Inledning	35
3.2 Utgångspunkter för tolkning och tillämpning av barnkonventionen	35
3.2.1 Direkt tillämplighet av rätten till privatliv?	38
3.2.2 Horisontell tillämpning av rätten till privatliv?	40
3.3 Rättsfall rörande rätten till privatliv	42
3.3.1 Norges Högsta domstol - föräldrar kan kränka barnets rätt till integritet	43
3.3.2 Europadomstolen - rätten till privatliv och yttrandefriheten	47
3.3.3 NJA 2020 s. 273 - Instagrambilden utgjorde integritetsintrång	51
3.4 Sammanfattande analys	52
4. Barnets processuella möjligheter	56
4.1 Inledning	56
4.2 Barnkonventionens klagomekanismer	56
4.3 Nationella instanser som barnet kan vända sig till	58
4.4 Sammanfattande analys	60
5. Är barnets rätt till privatliv tillräckligt skyddat?	62
6. Slutsatser	66
7. Avslutande reflektioner för framtida forskning	69
Käll- och litteraturförteckning	70

Förkortningar

Barnkonventionen	Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (1989)
Barnrättskommittén	FN:s kommitté för barnets rättigheter
bl.a.	bland annat
BrB	Brottsbalken (1962:700)
Bris	Barnets rätt i samhället
dvs.	det vill säga
EKMR	Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna
EU	Europeiska Unionen
FB	Föräldrabalken (1949:381)
FN	Förenta Nationerna
HD	Högsta domstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
JK	Justitiekanslern
JO	Justitieombudsmannen
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
SOU	Statens offentliga utredningar
Prop.	Regeringens proposition
RF	Regeringsformen (1974:152)
Unicef	United Nations Children's Fund

1. Inledning

1.1 Bakgrund

“Fast man är liten är man minst lika viktig som en stor”

- Nalle puh

I en värld där sociala medier växer som plattform för daglig kommunikation och interaktion med andra människor, publicerar allt fler föräldrar både bilder och information om sina barn på internet.¹ Det nya fenomenet av den ökade aktiviteten hos föräldrar på sociala medier har fått benämningen “sharenting” och utgör en sammanslagning av det engelska ordet för dela (share) och föräldraskap (parenting).² Föräldrars exponering av sina barn på internet är numera ett uppmärksammat ämne som bjuder in till vilda diskussioner och rättslig problematik. I början på oktober skrev Cissi Wallin en krönika med rubriken “Sluta utnyttja de utsatta barnen i sociala medier”.³ I hennes kommentarsfält på instagram går det att urskilja en särskild jargong, en - det är en viktig diskussion men det ingår i min rätt som förälder och det är minsann skillnad på att skriva om föräldraskap och att hänga ut sitt barn - diskussion.⁴ Att föräldrar delar information, bilder och videos om sina barns svåra och känsliga stunder kanske är ett sätt att dela med sig av de tuffare sidorna av föräldraskapet, att höra till en gemenskap eller att få sin röst som förälder hörd. Men får barnet sina intressen beaktade i sammanhanget? Får föräldrars intressen verkligen ske på bekostnad av barnets intresse av skydd för sitt privatliv och integritet?

---

¹ Se bl.a. Blum-Ross, Alicia & Livingstone, Sonia, “Sharenting,” Parent Blogging, and the Boundaries of the Digital Self, 15(2) Popular Communication 110 (2017) som visar på utbreddheten av sharenting.

² Sharenting innebär ursprungligen det nya men otroligt snabbväxande fenomenet att lägga upp bilder och information på sina barn på nätet. Anna Bosch definition av begreppet sharenting är “making public by parents a lot of detailed information about their children in the form of photos, videos and posts through social media, which violate children's privacy.” Se Bosch, Sharenting - Why do parents violate their children's privacy?, s. 78.

³ Wallin, sluta utnyttja de utsatta barnen i sociala medier, krönika i Expressen.

<https://www.expressen.se/kronikor/cissi-wallin/sluta-utnyttja-de-utsatta-barnen-i-sociala-medier/>

⁴ Wallins kommentarsfält på instagram där hon länkar till krönikan.

https://www.instagram.com/p/CGb_CCZnEog/

Synen på barnet som en egen individ och rättighetsbärare har sakta men säkert tagit större plats i den svenska rätten och ännu en milstolpe nåddes när barnkonventionen den 1 januari 2020 blev svensk lag. Förutom att sätta barnrättsperspektivet ytterligare i fokus så stadgar artikel 16 i barnkonventionen att barnet har en rätt till privatliv, vilket omfattar ett skydd för sin personliga integritet.⁵ Barnet har en egen gräns för sin personliga integritet och föräldrars publicering av bilder eller annan information som speglar barnets upplevelser, humör och beteende på ett integritetskränkande vis, kan därmed ifrågasättas utifrån barnets rätt till privatliv.⁶ Givet att barnet har en rätt till privatliv blir frågan dock om rättigheten är tillräckligt effektiv eller om barnet kommer att möta särskilda hinder när rättigheten utövas gentemot en förälder.⁷

De uppstår tre huvudsakliga problem när barnets rätt till privatliv i barnkonventionen ställs i förhållande till föräldrars handlingar, vilket kommer att undersökas och analyseras i uppsatsen. *För det första* har föräldrar, precis som barnet, vissa rättigheter. Enligt artikel 5 i barnkonventionen har föräldrar det primära omsorgsansvaret för barnet och staten ska respektera de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar. Föräldrar har utöver en långtgående bestämmanderätt över sina barn även egna rättigheter såsom rätten till privat- och familjeliv enligt artikel 8 EKMR och yttrandefrihet enligt artikel 10 EKMR. Barnets rätt till privatliv kan därmed behöva ställas mot föräldrars rättigheter och skyldigheter, som två motstående intressen. *För det andra* gäller artikel 16 främst mellan barnet och staten och det är tveksamt om det föreligger en sådan horisontell förpliktelse att det medför en rättsligt tillämpbar rättighet även mellan barn och föräldrar. *För det tredje* återstår det faktum att även om barnet har en rätt till privatliv, så är barnet särskilt beroende av vuxna för att kunna tillgodogöra sig skyddet på det processuella planet.

Eftersom det är barnet som behöver leva med de oförutsedda och framtida konsekvenserna av sharenting, behövs en ökad medvetenhet om barnets rätt till privatliv i barnkonventionen och ett belysande av dess brister samt styrkor i svensk kontext.

---

⁵ Utkast av barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25, p. 69.

⁶ Kopecky, Szotkowski, Aznar-Diaz och Romero-Rodriguez, The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment, s. 1.

⁷ Jämför problemformulering i Hughes, The child's right to privacy and article 8 European convention on human rights, s. 458.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens övergripande syfte är att undersöka och analysera om rätten till privatliv i artikel 16 i barnkonventionen utgör ett rättsligt effektivt skydd för barnet vid föräldrars exponering av barnet på sociala medier. Ett effektivt skydd menas inom ramen för denna uppsats huruvida rättigheten är verklighetsanpassad på så vis att barnet faktiskt kan tillgodogöra sig rättighetens skydd i praktiken. I uppsatsen kommer såväl barnets materiella skydd som barnets processuella möjligheter att undersökas. Det görs genom att undersöka rättighetens tillämpnings- och tolkningsutrymme, hur rättigheten står sig mot föräldrars rättigheter och skyldigheter samt om rättigheten är utformad så att den går att utkräva gentemot en förälder. Även genom att undersöka om barnet har tillgång till effektiva klagomekanismer vid eventuella kränkningar av rätten till privatliv. Därigenom syftar uppsatsen till att belysa de styrkor och brister som finns i regleringen och dess tillämpningsområde i dagsläget samt att bidra till en reflektion över vilka möjligheter lagstiftaren och rättstillämparen har att skapa ett starkare skydd för barnets privatliv.

Uppsatsens syfte genererar följande frågeställningar:

- Vad innebär barnets rätt till privatliv i artikel 16 barnkonventionen?
- Hur vägs barnets rätt till privatliv i förhållande till föräldrars rättigheter och skyldigheter?
- Kan barnets rätt till privatliv rättsligt tillämpas gentemot föräldrar eller är rättigheten begränsad till relationen mellan barnet och staten?
- Finns det tillgängliga klagomekanismer dit barnet kan vända sig om barnets rätt till privatliv har kränkts?
- Vilka möjligheter finns för att skapa ett starkare skydd för barnets privatliv i förhållande till föräldrars exponering av barnet på sociala medier?

1.3 Forskningsöversikt

Barnrätt är idag ett växande och välbeforskat område.⁸ Maria Grahn-Farley, Titti Mattsson, Rebecca Stern, Anna Singer, Johanna Schiratzki och Pernilla Leviner är några av dem som under de senaste åren bidragit med forskning kring barnperspektivet och

---

⁸ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 232.

barns rättigheter.⁹ Barnombudsmannen, Unicef och Bris arbetar ständigt kring frågor som relaterar till barns rättigheter och sammanställer viktiga rapporter om aktuella problem. Samtliga organisationer har lyft att den nya digitala eran och sociala medier ger upphov till ny problematik och frågeställningar.¹⁰ Barnombudsmannen lyfter särskilt att föräldrarättens inskränkningar på barnrätten behöver begränsas och att barns möjligheter att få upprättelse för sina rättigheter måste stärkas.¹¹ Anna Singer har lyft problematiken med barnets rätt till privatliv i förhållande till den starka föräldrarätten i en ny upplaga av hennes bok om barnets bästa.¹²

Trots det expanderande forskningsfältet inom barnrätten finns det lite information och kunskap att inhämta gällande vilket rättsligt skydd som barnet har för sitt privatliv i situationer då en förälder publicerar känsliga bilder eller information om barnet på sociala medier.¹³ I den osäkerhet som råder avser jag att bidra till den rättsvetenskapliga forskningen genom att undersöka om rätten till privatliv i barnkonventionen tillför barnet ett skydd i situationen och lyfta styrkor samt svagheter i skyddet. Därigenom bidrar jag även till en ökad medvetenhet om barns rätt till privatliv.

1.4 Metod och material

Den centrala metoden när en undersökning av gällande rätt görs är som utgångspunkt den s.k. rättsdogmatiska metoden.¹⁴ Den rättsdogmatiska metoden innebär att sökandet efter svaret på vad som är gällande rätt sker genom att använda de allmänt erkända rättskällorna. Det brukar benämnas som rättskällevärdet. Rättskällevärdet sammanfattar de rättskällor som bör användas och i vilken hierarkisk ordning de ska uppställas i. I följande ordning är det lagtext, förarbeten, rättspraxis och doktrin.¹⁵ Metoden kan

---

⁹ Se exempelvis Johanna Schiratzski, *Barnrättens grunder*, Rebecca Stern, *Incorporation of the UN Convention on the Rights of the Child in National Law*, Maria Grahn-Farley, *Att förstå barnkonventionen - en överblick*, Anna Singer, *Barnets bästa - om barns rättsliga ställning i familj och samhälle* och Titti Mattsson, *Barnet och rättsprocessen*.

¹⁰ Se exempelvis Barnombudsmannen, *Dom tror att dom vet bättre*, s. 31 och Unicef, *Handbok om barnkonventionen*, s. 157.

¹¹ Barnombudsmannen, *Dom tror att dom vet bättre*, s. 4.

¹² Singer, *Barnets bästa*, s. 290-293.

¹³ Bosch, *Sharenting - Why do parents violate their children's privacy*, s. 76.

¹⁴ I denna uppsats avses gällande rätt de regler inom rättssystemet som är tillämpliga och anses vara rättsligt giltiga i situationen.

¹⁵ Nääv och Zamboni, *Juridisk metodlära*, s. 21 och 28 och Sandgren, *Är rättsdogmatiken dogmatisk*, s. 656.

användas för att identifiera de relevanta och tillämpliga rättskällorna, undersöka möjliga tolkningsmetoder för att sedan tillämpas på en specifik situation genom att använda juridisk metod.¹⁶ Det centrala materialet i denna uppsats är barnkonventionen. Eftersom det är den enda konventionen som enbart fokuserar på barnets rättigheter så kopplar den väl an till syftet att undersöka om barnet har ett rättsligt effektivt skydd för sitt privatliv.¹⁷ Eftersom barnkonventionen ursprungligen är en internationell konvention finns det stora skillnader när det kommer till de rättskällor som kan användas. Det innebär att jag måste reflektera över om den rättsdogmatiska metoden och dess rättskällelära är en lämplig metod för att undersöka artikel 16 i barnkonventionen.

Barnkonventionen ratificerades i Sverige år 1990 och den nationella rätten ska sedan dess ha tolkats i ljuset av barnkonventionen. Sedan 1 januari 2020 gäller barnkonventionen som svensk lag då den har inkorporerats genom lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som hänvisar vidare till barnkonventionen i sin helhet. Inkorporeringen innebär att en svensk lag skapas som säger att konventionstexten gäller som svensk lag, dvs. att konventionen blir en del av den svenska rättsordningen.¹⁸ I svensk rätt har barnkonventionen fått ställning som vanlig lag och har, till skillnad från EKMR, inte fått ett stadgande liknande 2 kap. 19 § RF i den svenska grundlagen som ger företrädesrätt vid eventuella normkollisioner.¹⁹

För att förklara den komplexitet som föreligger när en internationell konvention blir svensk lag ska inledningsvis nämnas att Sverige är ett s.k. dualistiskt land, vilket innebär att specifika åtgärder måste vidtas för att internationella åtaganden ska bli svensk rätt. Den internationella rätten blir alltså inte per automatik en del av den nationella rättsordningen.²⁰ Hans-Gunnar Axberger uttrycker det på så vis att den dualistiska modellen skiljer på det rättsliga som sker inom de nationella ramarna och det som staten

---

¹⁶ Nääv och Zamboni, Juridisk metodlära, s. 281.

¹⁷ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 22.

¹⁸ Leviner, Barnkonventionen som svensk lag, fotnot nr 10, s. 289 och Ds 2019:23, s. 61.

Vid sidan av inkorporeringen kommer det fortsatt att arbetas med transformering av barnkonventionens artiklar. Transformering innebär att om det behövs införs nya regler eller ändringar i svenska lagar för att överensstämja med barnkonventionen så ska det ske. Transformering har även tidigare skett, exempelvis gällande principerna om barnets bästa och barnets rätt till delaktighet. Se Dir 2018:20, s. 2.

¹⁹ Prop. 2017/18:186, s. 120.

²⁰ Motsatsen till dualism är monism. I ett monistiskt land gäller de internationella åtaganden direkt som lag. Ds 2019:23, s. 59.

avtalar med andra stater.²¹ Den dualistiska modellen påverkar Sveriges relation till den internationella rätten.²² Inkorporering av en internationell konvention ställer tolknings- och tillämpningsfrågor på sin spets och utgör även en utmaning för den rättsdogmatiska metoden.²³ Den svenska rätten styrs exempelvis, till skillnad från internationella rätten där barnkonventionen har sitt ursprung, av olika rättsliga principer som rättssäkerhet och objektivitet. Barnkonventionen är inte utformad lika strikt juridiskt som övriga svenska lagar. Konventionen är en sammanslagning av flera olika redskap såsom politik, etik och moral och är därför avsedd att användas mer kontextuellt snarare än objektivt.²⁴ Rättigheterna är även brett utformade för att kunna fungera i alla konventionsstater.²⁵ Den sociologiska ansatsen som barnkonventionen bygger på står därmed inte helt i synk med den rättskällelära och juridiska metod som traditionellt används inom svensk rätt.²⁶ Det är en metodologisk utmaning för uppsatsen som även kommer att styra valet av material.

Som utgångspunkt finns det inga traditionella förarbeten till barnkonventionen.²⁷ De förarbeten som finns till barnkonventionen kallas travaux préparatoires och är sammanfattningar av de förhandlingar som skedde mellan länderna i samband med utarbetandet av konventionen.²⁸ Förarbetena ger inte mycket ledning i hur barnkonventionen ska tillämpas utan är främst diskussioner angående vilka begrepp som länderna vill ska användas i konventionens utformning. Barnkonventionen har inte heller en egen domstol kopplat till sig.²⁹ Det finns därmed inte någon utbredd domstolspraxis att vända sig till för tolkningshjälp av artiklarna i konventionen. När det gäller doktrin är det främst begreppet barnets bästa som det har forskats om. Litteratur om barns rätt till privatliv i förhållande till sina föräldrar är mycket begränsad, särskilt inom svensk litteratur.

---

²¹ Axberger, Rättigheter II, s. 850.

²² Prop. 2017/18:186, s. 119.

²³ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 13-15.

²⁴ Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 664.

²⁵ Ponnert och Sonander, Perspektiv på barnkonventionen, s. 38.

²⁶ Se vidare i Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 13-15.

²⁷ Prop. 2017/18:186, s. 119.

²⁸ Se Legislative History of the Convention on the Rights of the Child: Vol 1 and 2 och SOU 2016:19, s. 443.

²⁹ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 22-23.

Jag kan därmed konstatera att det inte är möjligt att endast använda de traditionella rättskällor vid undersökningen av vilket skydd för barnets privatliv som existerar enligt barnkonventionen när föräldrar exponerar barnet på sociala medier. Det finns således inte tillgång till de traditionella rättskällorna i samma utsträckning som den rättsdogmatiska metoden utgår ifrån. Mot bakgrund av att uppsatsen har ett övergripande syfte att belysa de brister som finns i skyddet för barnets rätt till privatliv kommer, utöver de sedvanliga källorna som lagtext, förarbete, praxis och doktrin som finns att tillgå, även annat bredare material behöva styra tillvägagångssättet.

Eftersom barnkonventionen är en internationell konvention behöver först och främst internationella tolkningsprinciper och regler beaktas. Wienkonventionen om traktaträtten stadgar tolkningsregler för den internationella rätten. Sverige ratificerade Wienkonventionen år 1974 och konventionen trädde sedan i kraft år 1980. Sverige är därmed bunden av konventionens regler.³⁰ Wienkonventionen kommer av den anledningen att utgöra underlag för hur barnkonventionen ska tolkas.

Barnkonventionen har enligt artikel 45 i konventionen sex stycken språkversioner som är de som blir gällande som svensk lag i samband med inkorporeringen. Det finns en svensk översättning av konventionen som är avsedd att vara ett tolkningshjälpmedel, vilken jag fortsättningsvis kommer att utgå ifrån i uppsatsen.³¹ Barnkonventionen har en barnrättskommitté som består av 18 oberoende experter inom konventionens område som arbetar med att övervaka efterlevnaden av konventionen. Barnrättskommittén utfärdar allmänna kommentarer (general comments) för vägledning angående tolkning av artiklarna i konventionen, i dagsläget finns det 24 stycken.³² De allmänna kommentarerna är inte rättsligt bindande och har inte status som erkänd rättskälla men kan utgöra stöd och vägledning vid tolkningen av konventionen.³³ Sverige skickar var femte år in en rapport till barnrättskommittén som innehåller information om vilka åtgärder Sverige vidtar för att efterleva konventionen. Barnrättskommittén besvarar rapporten med

---

³⁰ The Vienna convention on the law of the treaties. Ds 2019:23, s. 19-20.

³¹ De officiella språken är arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska. Se bilaga: FN:s konventionen om barnets rättigheter i Ds 2019:23, s. 73 ff.

³² Artikel 43 i barnkonventionen och Ponnert och Sonander, Perspektiv på barnkonventionen, s. 38.

³³ Ds 2019:23, s. 12 och 29 samt Prop. 2017/18:186, s. 84.

slutsatser och rekommendationer angående Sveriges åtaganden (concluding observations). Dessa är inte heller rättsligt bindande.³⁴

Hur barnkommitténs allmänna kommentarer och yttranden bör användas i svensk rätt är inte helt klarlagt.³⁵ Maria Grahn-Farley menar att det är tveksamt att utgå endast från barnrättskommitténs uttalanden vid fastställande av gällande rätt eftersom kommittén inte följer den juridiska metoden, av den anledningen att deras uttalanden inte skapar bindande rätt.³⁶ Det är en viktig aspekt att förhålla sig till vid användandet av kommitténs uttalanden och kommentarer som material. Uppsatsens övergripande syfte går dock vidare än att fastställa gällande rätt och kommitténs synpunkter är användbara för att kunna lyfta problematik och brister i hanteringen av barnets rättigheter i den nationella kontexten. Eftersom det inte finns en anknytande domstol till konventionen som övervakar tolkning eller genomförande, kommer barnrättskommitténs allmänna kommentarer utgöra ett centralt material i uppsatsen vid tolkning av barnkonventionens artiklar trots deras bristande status som rättskälla.³⁷ Användningen av kommentarerna som centralt material i uppsatsen styrks även av regeringens uppfattning som anser att de allmänna kommentarerna utgör en viktig grund i vägledningen och att de kan användas som stöd i rättstillämpningen.³⁸

Barnrättighetsutredningen, propositionen som relaterar till inkorporeringen av barnkonventionen som svensk lag och det nyligen redovisade betänkandet av barnkonventionsutredningen, kommer att utgöra vägledande material i uppsatsen eftersom reflektionerna över barnkonventionen som svensk lag framgår där.³⁹ Efter beslutet om inkorporering har det även arbetats fram en vägledning för tolkning och tillämpning av barnkonventionen.⁴⁰ Vägledningen beskriver mestadels generella utgångspunkter för tolkning av internationella konventioner och avstår från att ge

---

³⁴ Artikel 44 i barnkonventionen.

³⁵ Norge använder uttalandena även i vissa domar, trots att de inte är bindande på det sättet, se vidare Ds 2019:23, s 431 och framåt.

³⁶ Grahn-Farley, Tillitsjuridik och den folkrättsliga paradoxen, s. 72-76.

³⁷ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 23.

³⁸ SOU 2020:47, s. 784 och Prop. 2017/18:186, s. 84 samt 118-120.

³⁹ SOU 2016:19 och Prop. 2017/18:186.

Dir 2018:20 och Dir 2019:57 som nu mynnat ut i SOU 2020:63 som redovisades den 12 november 2020.

⁴⁰ Ds 2019:23, vägledning vid tolkning och tillämpning av FNS:s konventionen om barnets rättigheter. Dokumentet är framtaget efter att inkorporeringen godkändes.

anvisningar för tillämpning i enskilda fall. Det är inte ett bindande dokument och utgör inte en del av rättskälleläran. Vägledningen kommer att användas som ett hjälpmedel i uppsatsen för bl.a. de internationella tolkningsreglerna och resonemang kring barnkonventionens tolkning och tillämpning.⁴¹ Tidigare statliga utredningar och propositioner som rör integritet och skydd för privatlivet kommer att användas för att få en bredare insikt av vad som definieras som privatliv och personlig integritet samt för att kunna göra vissa analogiska resonemang. Ett exempel är integritetsutredningar relaterat till straffrättsliga frågor och grundlagsfrågor.⁴²

I vägledningen och i propositionen till inkorporeringen anges att tolkning och tillämpning av barnkonventionen i mångt och mycket kommer att vila på framtida praxisutveckling.⁴³ Härmed ska något kort sägas om rättspraxis som rättskälla för undersökningen. Det finns ännu inget svenskt rättsfall som berör artikel 16 i barnkonventionen i förhållande till föräldrars exponering av barnet på sociala medier. Däremot finns ett nyligen avgjort rättsfall från HD angående personlig integritet vid brottet olaga integritetsintrång som kommer att beröras i jämförande syfte.⁴⁴ Då alla medlemsstater i Europarådet har ratificerat barnkonventionen får den betydelse vid Europadomstolens tolkning av EKMR och därmed betydelse även för hur barnets rättigheter ska hanteras i svensk rätt.⁴⁵ Eftersom artikel 8 i EKMR reglerar rätten till privat- och familjeliv, kommer relevant praxis från Europadomstolen att inkluderas som jämförelse och viss vägledning vid tolkningen av artikel 16 i barnkonventionen. Rättsfall från Europadomstolen kommer även användas i syfte att analysera konflikten mellan rätten till privatliv och yttrandefriheten.

Paralleller och jämförelser kommer också att göras med Norges hantering av barnkonventionen och rätten till privatliv.⁴⁶ Norge har sedan tidigare inkorporerat barnkonventionen i norsk rätt och deras Högsta domstol har relativt nyligen hanterat frågan om kränkning av barnets integritet i förhållande till en förälders exponering av

---

⁴¹ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 42-43.

⁴² Exempelvis SOU 2007:22 och SOU 2008:3.

⁴³ Prop. 2017/18:186, s. 119 och Ds 2019:23, s. 62.

⁴⁴ NJA 2020 s. 273. Se kap 3 i uppsatsen.

⁴⁵ Ds 2019:23, s. 44-45.

⁴⁶ Ds 2019:23, s. 38 och 43.

barnet på sociala medier.⁴⁷ Det norska rättsfallet kommer bl.a. att användas för att belysa de brister som föreligger i den svenska hanteringen av barnkonventionen och för att analysera hur svensk rätt kan stärka barnets rätt till privatliv i framtiden. Av samma anledning kommer även ett rättsfall från Kenyas Högsta domstol angående artikel 16 i barnkonventionen beröras.

Hänvisningar kommer i viss utsträckning ske även till annat material, eftersom det krävs ett bredare material vid analyser av intresseavvägningar, styrkor och svagheter.⁴⁸ Det kommer användas handböcker från myndigheter och organisationer som uteslutande arbetar för barns rättigheter såsom Unicef, Bris, Rädda barnen och Barnombudsmannen. Unicef har bl.a. i uppgift att främja implementeringen av barnkonventionen.⁴⁹ Barnombudsmannen ska enligt lag följa utvecklingen av barnkonventionen vad gäller tolkning och tillämpning.⁵⁰ Handböckerna är inte en vedertagen rättskälla men materialet blir nödvändigt att använda i uppsatsen eftersom rättstillämpningen ännu inte fått det behövliga stöd för artiklarnas tolkning som normalt brukar ges i svensk rätt.⁵¹ Det är också viktigt material för att nå uppsatsens syfte och frågeställning angående möjliggörandet av ett starkare skydd för barnets rätt till privatliv. Handböckerna belyser och reflekterar över problematik och på så vis synliggörs både barnkonventionens styrkor och brister, exempelvis lämnar Barnombudsmannen in en årlig rapport till regeringen med utpekade brister där barnets rättigheter inte får genomslag.⁵² Unicef och Barnombudsmannen lämnade även remissvar till Regeringen angående barnrättighetsutredningen och deras synpunkter togs sedan med i beaktningen i propositionen till inkorporeringen, vilket visar att deras kunskap ges viss vikt.⁵³

Om barnet ges ett effektivt skydd av artikel 16 i barnkonventionen kommer därmed undersökas i förhållande till ovan nämnda källor. Detta i syfte att möjliggöra reflektion och kunna värdera rättsläget utifrån såväl den juridiska, politiska och samhälleliga

---

⁴⁷ Högsteretts dom 5 november 2019, HR-2019-2038-A.

⁴⁸ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 10.

⁴⁹ Verhellen, Convention on the right of the child, s. 37.

⁵⁰ 5 § lag (1993:335) om Barnombudsman.

⁵¹ Leviner, Barnkonventionen som lag, s. 300.

⁵² Prop. 2017/18:186, s. 68.

⁵³ Se exempelvis Barnombudsmannens remissvar Dnr 3.9:0283/16.

bakgrunden för regleringen.⁵⁴ Sammanfattningsvis är uppsatsens material inte inskränkt till att använda de etablerade rättskällorna som vanligtvis används i den rättsdogmatiska metoden. Materialet och därmed metoden går utöver för att uppnå syftet att belysa de brister som finns i regleringen och dess tillämpningsområde utifrån ett barnrättsperspektiv samt för att bidra till en reflektion över vilka möjligheter Sverige har att skapa ett starkare skydd för barnets rätt till privatliv.

1.5 Barnrättsperspektiv som teoretisk utgångspunkt

Uppsatsen sätter barnet i fokus och arbetar utifrån utgångspunkten att barn har ett behov av och en rätt till skydd för sitt privatliv samt att barnet ska behandlas med respekt för sitt fulla människovärde och integritet. Därmed kommer ett barnrättsperspektiv genomgående att användas.⁵⁵ Barnrättsperspektivet kan med fördel användas i relation till barnkonventionen, eftersom konventionen är en stark markering av barnets rättigheter och synen på barnet som en autonom individ och rättighetsbärare lyfts upp.⁵⁶ Barnrättsperspektivet är därför ett väl förankrat perspektiv i förhållande till uppsatsens centrala material. En möjlig definition av barnrättsperspektiv är det som uppges i barnkonventionen, ett barnrättsbaserat synsätt. Det handlar om att behandla barnet som rättighetsbärare och att värna om respekten för barnets värdighet, liv, välfärd och hälsa. Det kräver en helhetssyn på barnets rättigheter och att stödja barnets egna styrkor.⁵⁷ Fokus ligger därmed i grund och botten på vilken plats som barn ges i samhället, hur barns rättigheter tas tillvara och att bidra till att vidga synen på barn som rättighetsinnehavare.⁵⁸

Detta synsätt är väl förenat med uppsatsens frågeställningar och bidrar till att identifiera eventuella brister i regelns tillämpning, tolkning och användbarhet, som gör att barnet trots sin ställning som rättighetsbärare inte får fullt genomslag för sin rätt till privatliv.⁵⁹

---

⁵⁴ Schelin, Kritiska perspektiv på rätten, s. 42.

⁵⁵ Hughes, The child's right to privacy and article 8 European convention on human rights, s. 459 och SOU 1997:116 s. 138.

⁵⁶ Halldén, Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp, s. 17.

⁵⁷ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 13, p. 59 och p. 72 a.

Samma tankar uppges av barnrättighetsutredningen som särskilt påpekar att synsättet kräver att varje enskilt barn skyddas, respekteras och erkänns som rättighetsbärare, SOU 2016:19, s. 285-286.

⁵⁸ Halldén, Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp, s. 12.

⁵⁹ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 25.

Barnrättsperspektivet som teoretisk förankring i uppsatsen innebär att jag undersöker barnets rätt till privatliv, såväl det materiella skyddet som de processuella möjligheterna, utifrån barnets behov av skydd samt ställning som egen rättighetsbärare. En av uppsatsens centrala frågeställningar tar sikte på motsättningen mellan barn och föräldrars intressen, att synliggöra barnet när dess rättigheter vägs mot andra rättigheter är en viktig del av barnrättsperspektivet.⁶⁰ Utgångspunkten är därmed att belysa rättighetens betydelse i förhållande till intresse motsättningar och begränsningar för vad föräldrar får göra och bestämma om.⁶¹ En betydelsefull del av barnrättsperspektivet är nämligen barndomens egenvärde och hur barn inte ska ses som ett bihang till sina föräldrar utan som unika individer med egna behov.⁶²

1.6 Avgränsningar och kontext

Barnets rätt till privatliv och integritet väcker många frågor och här ska några nödvändiga avgränsningar göras. Uppsatsen fokuserar på barnets situation då föräldrar publicerar bilder och annan information om barnet på sociala medier. Det innebär att barnets egen användning av sociala medier inte kommer att beröras. Föräldrars intressen och rättigheter kommer endast beröras i relation till hur de kan komma i konflikt med barnets intressen, såsom föräldrars bestämmanderätt, yttrandefrihet och rätt till privatliv.

Det finns ett målstadgande i 1 kap. 2 § femte stycket RF som stadgar att barns rätt ska tas tillvara. Barnet är i enlighet med 2 kap. 6 § andra stycket RF skyddad från att det allmänna begår betydande intrång i den personliga integriteten genom övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållande. Barnet har också en rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i EKMR. Det finns således skyddsregler för barnets privatliv även i andra lagar än barnkonventionen. Jag har dock valt att avgränsa uppsatsens undersökningsområde till barnets rätt till privatliv enligt artikel 16 i barnkonventionen, eftersom konventionen uteslutande fokuserar på barns rättigheter och nyligen har inkorporerats i svensk rätt. Rättigheten, såväl som konventionen i sin helhet, är därmed central att undersöka. Reglerna i RF och EKMR kommer att användas i visst

---

⁶⁰ Unicef, *Olagligt men inte straffbart*, s. 51.

⁶¹ Dane, *Den reglerade invandringen och barnets bästa*, s.32.

⁶² SOU 1997:116, s. 138.

jämförande och vägledande syfte.

EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan) kan också vara av intresse för undersökningen. Då problematiken inte direkt berör gränsöverskridande rörelser inom EU eller genomförande av EU-lagstiftning, aktualiseras inte en EU-rättslig situation i den bemärkelsen. EU-stadgan fastställer även ett liknande skydd som redan ges enligt artikel 8 i EKMR. Därför kommer inte EU-rätten eller rättsfall från EU-domstolen att behandlas i uppsatsen.⁶³ Eftersom barnkonventionen ursprungligen är en internationell konvention kan det även finnas anledning att beakta andra konventioner som inkluderar rätten till privatliv, bl.a. artikel 12 i Universal Declaration of Human Rights (UDHR) och artikel 17 av International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR). Jag har valt att inte inkludera dem i analysen på grund av att UDHR inte är ett bindande dokument och då barnkonventionen till skillnad från ICCPR är särskilt framtagen för barn.

När information offentliggörs väcks vissa GDPR-frågor och publicering av bilder för allmänheten att se väcker immaterialrättsliga problemfrågor, vilka av utrymmesskäl inte kommer att behandlas i uppsatsen. Det krävs även en avgränsning i förhållande till skadeståndsrätten som kan aktualiseras i frågan om kompensation för eventuella kränkningar. Att gå in på frågan angående möjligheten att få skadestånd vid kränkning av rättigheterna i barnkonventionen är ett uppsatsämne i sig som kräver en ingående utredning för att kunna föra en intressant diskussion.⁶⁴

Eftersom föräldrars exponering av barnet på sociala medier väcker privatlivs- och integritetsfrågor aktualiseras även kopplingar till straffrätten. Straffrättsliga bestämmelser såsom förtal i 5 kap. 1 § BrB, kränkande fotografering i 4 kap. 6 a § BrB, olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § Brb är möjliga att diskutera i relation till integritetskränkande brott som skulle kunna aktualiseras vid en förälders kränkning av sitt barns integritet. Avgränsningen blir dock nödvändig eftersom uppsatsen inte

---

⁶³ Artikel 51 och 52 i EU-stadgan och SOU 2020:63 s. 641.

Vid intresse av EU-stadgan, se FRA, Handbok om europeisk rätt rörande barns rättigheter, 2015.

⁶⁴ Se vidare resonemang i SOU 2016:19, s. 459 och bilaga 6, s. 613. Det har även kommit en ny parlamentarisk utredning som föreslår en ny lag om skadestånd vid överträdelser av grundlagen. Till skillnad från EKMR är däremot barnkonventionen endast lag och har ännu inte fått rättslig ställning som grundlag.

fokuserar på det straffrättsliga perspektivet per se.⁶⁵ Däremot kommer ett nytt rättsfall från HD gällande brottet olaga integritetsintrång att beröras. Rättsfallet diskuterar bl.a. den personliga integriteten och integritetskränkande publicering på sociala medier, vilket möjliggör att paralleller kan dras till barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen och situationen där en förälder exponerar barnet på sociala medier.

1.7 Terminologi och definitioner

Det finns anledning att tydliggöra viss terminologi som används genomgående i uppsatsen. I uppsatsen avses *barn* som varje människa under 18 års ålder. Barnkonventionen använder främst begreppet förälder och inte vårdnadshavare. I uppsatsen kommer dock båda begreppen att användas eftersom vårdnadshavare är det begrepp som främst används i svensk rätt. Begreppet *förälder* används för att syfta på den som är biologisk förälder till barnet eller den som på annat sätt är barnets förälder genom adoption, assisterad befruktning eller dylikt. En förälder behöver inte nödvändigtvis ha det juridiska ansvaret över barnet. Begreppet *vårdnadshavare* syftar på den eller de vuxna personerna som har det juridiska ansvaret över barnet. I uppsatsen åsyftas relationen mellan förälder och barn. Begreppet vårdnadshavare kommer därmed användas när begreppet uttryckligen står i lagen för att återge korrekt terminologi. I övrigt används det bredare begreppet förälder eftersom även en förälder som inte har vårdnaden om barnet för tillfället kan exponera barnet genom publiceringar på sociala medier.

Barnkonventionen använder en bred tolkning av begreppet *familj*, vilket även avses i denna uppsats. Familj omfattar föräldrar “eller där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgade familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja.”⁶⁶ Det handlar om en hushållsgemenskap eller känslomässiga band. Begreppet *familjesfären* avser relationen mellan familjemedlemmar och händelser som sker inom familjen.

---

⁶⁵ Eftersom de straffrättsliga aspekterna inte står i fokus i uppsatsen innebär det även att problematik i förhållande till barnpornografi inte kommer att hanteras inom ramen för uppsatsen.

⁶⁶ Artikel 5 i barnkonventionen.

Begreppet *sociala medier* används som ett samlingsnamn för exempelvis Facebook, Instagram och Youtube. Det vill säga sociala nätverk där människor kan kommunicera och interagera med varandra över internet.

Det finns ingen entydig definition av begreppet *personlig integritet*. I uppsatsen används begreppet kopplat till privatlivet, den inre personliga sfären och personliga faktorer som på ett eller annat vis kan kännas kränkande för individen om det offentliggörs. Begreppet personlig integritet och dess betydelse inom ramen för privatlivet utvecklas och tydliggörs i kap 2.3.1.

1.8 Disposition

Uppsatsen börjar med att undersöka barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen i *kapitel 2*. I samma kapitel behandlas även vilka rättigheter och skyldigheter som föräldrar har, exempelvis omsorgsansvar och föräldrars egna intressen av yttrandefrihet samt rätt till privat- och familjeliv. I *kapitel 3* behandlas tillämpnings- och tolkningsfrågor i relation till rätten till privatliv i barnkonventionen. I avsnittet behandlas bl.a. viss problematik kring hur barnkonventionen ska hanteras som svensk lag, hur intressekonflikter mellan barnet och föräldern behandlas utifrån vägledande rättsfall som rör privatliv och integritetsfrågor samt om rätten faktiskt kan utkrävas gentemot föräldern. Kapitel 2-3 utgör således den materiella delen av uppsatsens undersökningsområde.

Därefter undersöks vilka klagomekanismer som finns tillgängligt för barnet för att kunna tillvarata sina rättigheter och få upprättelse vid eventuella kränkningar. *Kapitel 4* utgör därmed den processuella delen av uppsatsens undersökningsområde. I *kapitel 5* förs resonemang angående bristerna i genomförandet av barnets rättighet och möjligheterna för att skapa ett starkare skydd för barnets rätt till privatliv. Analyser sker löpande i uppsatsen men framförallt i slutet av varje kapitel. I *kapitel 6* sammanfattas slutsatserna av undersökningen och uppsatsens frågeställningar. Därefter följer ett kort avsnitt i *kapitel 7* med avslutande reflektioner kring framtida forskning.

2. Barnets rätt till privatliv

2.1 Inledning

För att möjliggöra en analys av vilket rättsligt skydd för barnets privatliv som existerar vid föräldrars exponering av barnet på sociala medier behöver jag undersöka vilka rättigheter barnet har enligt barnkonventionen. För att kunna redogöra för barnets rätt till privatliv i sin rätta kontext inleds kapitlet med en kortare bakgrund till de mänskliga rättigheterna och till barnkonventionen samt hur barnkonventionen ser på barnet som rättighetsbärare. Efter att ha fastställt utgångspunkterna för barnets rätt till privatliv undersöks föräldrars rättigheter och skyldigheter gentemot barnet, i syfte att sedan belysa de motstående intressen och rättigheter som kan uppstå mellan barnet och föräldern i situationen.

2.2 Barnkonventionen som svensk lag

Mänskliga rättigheter går historiskt långt bak i tiden och är en del av den internationella rätten, s.k. folkrätten. Mänskliga rättigheter är universella, gäller för envar och är tvingande, vilket ofta framgår av konventionstexterna. Alla mänskliga rättigheter är lika viktiga, rättigheterna utgör olika specifika delar av en gemensam helhet och därmed kan inte en rättighet anses vara viktigare än en annan. Däremot kan en rättighet ibland behöva vägas mot en annan rättighet i en specifik situation, under förutsättning att rättigheten inte är absolut och kan inskränkas.⁶⁷ Rättigheterna reglerar främst förhållandet mellan stat och individ och stadgar vissa skyldigheter som åligger staten. Svenska staten är därmed ytterst ansvarig för att de konventionsåtaganden som har antagits faktiskt efterlevs.⁶⁸ Vissa grupper har ansetts ha svårare att tillgodogöra sig sina rättigheter, däribland barn. Därför har det framtagits en särskild konvention som endast gäller för barn. Detta efter att Polen år 1978 initierat ett förslag på en konvention för barns rättigheter till FN:s kommission om mänskliga rättigheter.⁶⁹ Barn har uttryckligen tillerkänts egna rättigheter sedan den 2 september 1990 då barnkonventionen trädde i kraft efter att ha antagits av

---

⁶⁷ Ds 2019:23, s. 8. Exempelvis rätten till privatliv och yttrandefriheten kan behöva viktas mot varandra, se vidare kap. 3.2 och 3.3.

⁶⁸ Ds 2019:23, s. 8-10.

⁶⁹ OHCHR, Legislative History of the Convention on the Rights of the Child: Vol 1 and 2, s. 278.

FN:s generalförsamling.⁷⁰ Sverige har således varit folkrättsligt bunden till barnkonventionen i 30 år.⁷¹ Artikel 2 i konventionen stadgar att varje konventionsstat ska respektera och vidta åtgärder för att försäkra att varje barn inom statens jurisdiktion har tillgång till de rättigheter som barnkonventionen ger.⁷²

Numera gäller barnkonventionen som svensk lag. Konventionen är därmed en del av den nationella lagstiftningen, vilket innebär ett förtydligande och en förhoppning om större legitimitet för barnets rättigheter.⁷³ Det innebär också att konventionen ska kunna åberopas som grund för myndigheters beslut och i de nationella domstolarna.⁷⁴ Barnrättighetsutredningen förespråkade en inkorporering år 2016 och menade att det skulle innebära ett bättre juridiskt verktyg samt att det skulle stärka ställningen för barnets rättigheter. Utredningen uttalade en förhoppning om att inkorporeringen av barnkonventionen långsiktigt ska påverka det svenska regelverket och ge barnets rättigheter en mer central plats såväl inom den offentliga debatten som vid olika lagstiftningsåtgärder.⁷⁵ Inkorporeringen utgör en stark politisk markering att barnets rättigheter är en prioriterad fråga. Utredningen poängterar dock att den stärkta ställningen inte kan ske ensam genom inkorporeringen utan att det även krävs åtföljande konkreta åtgärder för att barnkonventionen ska få ordentligt och önskat genomslag.⁷⁶

Barnkonventionens syfte är att skapa ett barnrättsperspektiv på mänskliga rättigheter. Det innebär att synen på barnet som rättighetsbärare är ledande genom konventionen.⁷⁷ Barnkonventionen är ett erkännande av alla människors lika värde och berättigande till fri- och rättigheter.⁷⁸ Enligt barnkonventionen är barnet både ett rättssubjekt och skyddsobjekt. Rättigheter är inget som ges till barnet utan barnet föds och innehar därmed

---

⁷⁰ Barnkonventionen var det första rättsligt bindande dokumentet gällande barns rättigheter, men trots det var erkännandet av barns rättigheter inte något nytt inom den internationella rätten. Exempelvis antogs Genevedeklarationen om barnets rättigheter av Nationernas förbund år 1924, se vidare i Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 12.

⁷¹ SOU 2016:19, s 281.

⁷² Artikel 2 i barnkonventionen och Prop. 2017/18:186, s. 63.

⁷³ Unicef, Olagligt men inte straffbart, s. 52.

⁷⁴ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 10. Se dock vidare resonemang under kap 3.

⁷⁵ Prop. 2017/18:186, s. 118.

⁷⁶ Prop. 2017/18:186, s. 118.

⁷⁷ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 13.

⁷⁸ Barnkonventionens preamble.

rättigheter på grund av sin egenskap som människa.⁷⁹ Barnkonventionens artiklar omfattar såväl civila, politiska och ekonomiska som sociala och kulturella rättigheter.⁸⁰ Barnkonventionen har fyra stycken centrala grundpelare: förbud mot diskriminering (artikel 2), barnets bästa (artikel 3), rätten till liv och utveckling (artikel 6) och rätten att komma till tals (artikel 12). Dessa fyra artiklar är självständiga i sin betydelse.⁸¹ De är ledande värderingar i konventionen och konventionen ska tolkas i sin helhet samt i ljuset av principerna.⁸² Övriga artiklar anses inte vara fristående utan ska ses som en del utav en helhet.⁸³

2.3 Barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen

“Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.”⁸⁴

Alla barn har enligt artikel 16 i barnkonventionen en rätt till privat- och familjeliv och rätt till skydd mot godtyckliga eller olagliga ingripanden i rättigheten. Det finns förvånansvärt lite information att inhämta gällande artikelns rättsliga mening i dagsläget. Barnrättskommittén har ännu inte utfärdat någon allmän kommentar som avser artikel 16 i konventionen. Barnrättskommittén arbetar dock i rådande stund med en ny kommentar till barnkonventionen som ska fokusera på barns rättigheter i relation till den digitala miljön. Kommentaren är inte färdigställd ännu men det finns ett utkast som har publicerats.⁸⁵ Där tar barnrättskommittén upp den särskilda problematik som den digitala miljön skapar för barnets rätt till privatliv. Det konstateras att hoten mot barns privatliv kan härröra från deras egen användning av sociala medier såväl som av föräldrars användning och delning av fotografier samt information om barnet på internet.

---

⁷⁹ Barnombudsmannen, Dom tror att dom vet bättre, s. 12.

⁸⁰ Ds 2019:2, s. 64.

⁸¹ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 29.

⁸² Grahn-Farley, Att förstå barnkonventionen, s. 21 och Barnkonventionen en kommentar, s. 13.

⁸³ Unicef, olagligt men inte straffbart, s. 11.

⁸⁴ Artikel 16 i barnkonventionen.

⁸⁵ Utkast av barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25, General Comment on children's rights in relation to the digital environment.

Barnrättskommittén säger även att föräldrar måste hitta en balans mellan att övervaka sitt barns nätvanor för att skydda barnet och vidhålla restriktivitet för att inte inkräkta på barnets privatliv samt att föräldrar ska ta hänsyn till barnets växande mognad och ålder.⁸⁶ Anna Singer uppger att artikel 16 i barnkonventionen är en av de rättigheter där vi behöver utveckla synen på barn som självständiga rättssubjekt.⁸⁷ Det finns på så vis en ökad medvetenhet om att barnets rätt till privatliv hamnar i riskzonen när det kommer till föräldrars publicering om barnet på sociala medier och att rättigheten måste få ett större genomslag för barnet i dagens digitala samhälle.

Artikel 16 i konventionen tar främst sikte på förhållandet mellan staten och individen, dvs. barnet och det allmänna. Det har däremot på senare år utvecklats ett perspektiv på att rättigheter alltmer omfattar även relationerna enskilda emellan.⁸⁸ Enligt Unicef ska barnets privatliv skyddas även inom familjesfären.⁸⁹ Detta synsätt framkommer även i betänkandet av barnkonventionsutredningen.⁹⁰ Staten ska även vidta åtgärder för att skapa en säker och stöttande miljö för barn och ungdomar, vilket inkluderar även inom familjen.⁹¹ Staten kan därför anses ha ett ansvar att skydda barnets integritet även inom familjen.⁹² Barnrättskommittén framhåller särskilt att familjerelationer och familjemiljö spelar en viktig roll för barnet. Föräldrar ska främja barn och ungdomars hälsa samt utveckling. En central del är då att respektera den personliga integriteten och sekretess.⁹³ Bris uppger bl.a. att barn har rätt att få vara ifred och att ingen får läsa barnets dagböcker eller liknande utan att ha frågat om lov först.⁹⁴ Rättigheterna som barnet har enligt artikel 16 ska ses som en viktig del av deras personliga utveckling.⁹⁵

Det ska nämnas att det inte är ett absolut förbud mot att ingripa i barnets privatliv, i relation till att barnet ska skyddas och barnets behov ska säkerställas. Föräldrars ansvar

---

⁸⁶ Utkast av barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25, p. 69 och 77.

⁸⁷ Singer, Barnets bästa, s. 390.

⁸⁸ Se mer angående vertikala och horisontella förhållanden under kap 3.2.2.

⁸⁹ Unicef, Handbok om barnkonventionen, s. 157.

⁹⁰ SOU 2020:63, s. 627 ff. Samma resonemang uppges redan i Prop. 1989/90:107, s. 47.

⁹¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 4, p. 39.

⁹² Åhman, Leviner och Zilén, Barnkonventionen i praktiken, s. 130.

⁹³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 4, p. 11 och 15.

⁹⁴ Bris, Dina rättigheter enligt konventionen.

<https://www.bris.se/for-barn-och-unga/dina-rattigheter/barnkonventionen/>

⁹⁵ SOU 2020:63, s. 629.

och barnets behov och intressen måste då balanseras i frågan. Däremot är det ett förbud mot oproportionerliga, godtyckliga och olagliga ingrepp i barnets privatliv, exakt vad det innebär är dock inte reglerat.⁹⁶ Enligt artikel 16.2 i barnkonventionen har barnet rätt till lagens skydd mot sådana ingrepp. Det innebär att barnet ska skyddas från olagliga ingrepp och angrepp från såväl staten som enskilda och att skyddet även måste följas av en tillgång till effektiva rättsmedel.⁹⁷ Det innebär alltså en positiv skyldighet för staten att vidta åtgärder för att skydda barnet. Barnet bör därmed ha en rätt till skydd från sådana angrepp även från sina föräldrar. Effektiva rättsmedel säger barnrättskommittén inkluderar bl.a. barnanpassad information, rättsligt och övrigt stöd för att kunna föra talan i egen sak och tillgång till domstolar och oberoende förfaranden för att anmäla kränkningar.⁹⁸

2.3.1 Begreppet personlig integritet

För att förstå vad rätten till privatliv omfattar och varför rättigheten blir aktuell när föräldrar exponerar barnet på sociala medier behövs en närmare undersökning av begreppet personlig integritet göras. Inom ramen för diskussionen om rätten till privatliv framkommer nämligen begreppet personlig integritet frekvent och är därmed centralt för uppsatsen. När det talas om ett barnrättsbaserat synsätt uttrycks det bl.a. att barnet som rättighetsbärare innefattar att barnet ska få sina behov tillgodosedda och ges ett skydd för sin personliga integritet.⁹⁹ Så vad innebär personlig integritet egentligen? Det saknas en entydig och avgränsad definition av begreppet. Som utgångspunkt definierar Nationalencyklopedin integritet som “rätt att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och att inte utsättas för personligen störande ingrepp” samt att den personliga integriteten har ett nära samband med människans värdighet.¹⁰⁰

I sin avhandling använder Titti Mattsson definitionen av personlig integritet i ideell mening som skyddet för privatlivet och för personligheten.¹⁰¹ Integritetsskyddskommittén

---

⁹⁶ SOU 2020:63, s. 637 och 644.

⁹⁷ SOU 2020:63, s. 638.

⁹⁸ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 5, p. 24.

⁹⁹ SOU 2016:7, s. 286. Detsamma anges i strategin för att stärka barnets rättigheter, se Prop. 2009/10:232, s. 10.

¹⁰⁰ Nationalencyklopedin, definition av integritet.

<https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/integritet>

¹⁰¹ Mattsson, Barnet och rättsprocessen, s. 32 och s. 120.

konstaterade att begreppet personlig integritet är alldeles för svårdefinierat och inkluderar för många aspekter för att begreppet ska kunna fångas genom en heltäckande beskrivning.¹⁰² Kommittén påpekar dock några särskilda aspekter av den personliga integriteten som är av extra vikt och som de menar har genomsyrat utredningen - rätt till skydd för den egna kroppen, att själv få ta ställning till och avgöra om känsliga uppgifter ska spridas till andra och ett skydd för den enskildes privata tankar och kommunikation med sin omgivning.¹⁰³ Integritetsskyddskommittén talar om integriteten som en personlig sfär med olika skikt, ett yttre skikt och ett inre skikt. Det yttre skiktet tar sikte på den enskildes fysiska integritet, dvs. den yttre kroppsliga integriteten. Det inre skiktet anses vara själva kärnan i integriteten och sitter ihop med den enskildes personlighet.¹⁰⁴

I utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten beskrivs hur forskning visar att spridning av uppgifter, bilder eller videoklipp på nätet upplevs som särskilt integritetskränkande.¹⁰⁵ Barnets rätt till skydd mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten uppges vara särskilt viktigt. Speciellt eftersom den nya tekniken gör att den yngre generationen kommer att utsättas för helt nya integritetsrisker.¹⁰⁶ Jag kan därmed konstatera att personlig integritet är ett komplext begrepp som utgör en central del av privatlivets sfär och att värna om barnets privatliv inkluderar att värna om barnets personliga integritet. Barnets personliga integritet och rätt till privatliv kan därmed kränkas av föräldern vid publicering av bilder, videor eller information om barnet på sociala medier, utan barnets samtycke.¹⁰⁷

2.3.2 Barnets bästa

Rätten till privatliv ska ses i ljuset av barnkonventionens övriga artiklar och särskilt i förhållande till de fyra grundpelarna, där barnets bästa utgör en av pelarna.¹⁰⁸ Barnets bästa är en central princip inom barnrätten. I artikel 3 i barnkonventionen stadgas att vid

---

¹⁰² Svårigheten att definiera och avgränsa begreppet personlig integritet sägs vara en av anledningarna till att det inte införts något regel som ger ett allmänt och heltäckande integritetsskydd i svensk rätt.

¹⁰³ SOU 2008:3, s. 245.

¹⁰⁴ SOU 2007:22, s. 65.

¹⁰⁵ SOU 2016:7, s. 137.

¹⁰⁶ SOU 2016:41, s. 66 och SOU 2015:52, s. 201.

¹⁰⁷ Smith, Om barns personvern, s. 113.

¹⁰⁸ SOU 2016:19, s. 427. Se vidare under kap 2.3.2 angående barnets bästa, kap 2.3.3 angående barnets rätt att bli hörd och kap 3 angående tolkning och tillämpning.

alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa beaktas. Det är en princip som väger tungt och har även införts självständigt i bland annat SoL och FB.¹⁰⁹ Syftet med barnets bästa är att garantera att barnet faktiskt kan tillgodogöra sig de rättigheter som erkänns barnet enligt konventionen och att bidra till barnets helhetsutveckling.¹¹⁰ Begreppet barnets bästa förutsätter att det tillämpas ett rättighetsbaserat synsätt och en vilja att prioritera barnets intresse under alla omständigheter. Det innebär att alla inblandade parter i frågor som rör barn ska arbeta mot målet att säkra barnets fysiska, moraliska, andliga och psykologiska integritet och utveckling samt säkra barnets mänskliga värdighet.¹¹¹ I barnrättskommitténs “list of issues” från i år har kommittén, likt tidigare, påpekat att Sverige måste arbeta med att försäkra att barnets bästa sätts i främsta rummet i samtliga beslut som rör barnet.¹¹²

Barnrättskommittén beskriver barnets bästa som tredelad: som en materiell rättighet, en tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt. Som materiell rättighet innebär principen att barnets bästa ska bedömas och beaktas när intresseavvägningar görs.¹¹³ Barnrättskommittén pekar särskilt på att det krävs att beslutsfattaren har i åtanke att barn är rättighetsbärare och att barns rättigheter är odelbara, ömsesidigt beroende av och relaterar till varandra för att barnets bästa ska kunna tillgodoses.¹¹⁴ Innebörden av barnets bästa får avgöras i varje enskilt fall och behöver definieras samt justeras utifrån det enskilda barnets specifika och personliga situation. Fokuset ska alltid vara att finna lösningar som ser till det enskilda barnets bästa. Det är en helhetsbedömning som ska göras.¹¹⁵ När barnets bästa ska bedömas bör följande utgångspunkter vara centrala: hänsyn till barnets åsikter, barnets identitet såsom kön, kulturell identitet och religion, barnets behov i form av personliga, fysiska, sociala och kulturella faktorer, upprätthållandet av familjemiljö och relationer, omsorg om barnet, barnets skydd och säkerhet, barnets utsatta situation samt barnets rätt till hälsa och utbildning.¹¹⁶ Det ska

---

¹⁰⁹ Se 6 kap. 2a § FB och 1 kap. 2 § SoL. Se även 5 § lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, 1 kap. 10 § Skollagen (2010:800) och 1 kap. 10 § utlänningslagen (2005:716).

¹¹⁰ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 14, p. 1 och p. 4.

¹¹¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 14, p. 4 och p. 40.

¹¹² Barnrättskommitténs list of issues, p. 12 c.

¹¹³ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 74-76.

¹¹⁴ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 14, p. 16.

¹¹⁵ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 77.

¹¹⁶ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 14, p. 52-79.

dock alltid göras en avvägning mellan barnets bästa och eventuella andra intressen.¹¹⁷

Barnets bästa som tolkningsprincip innebär att barnvänliga tolkningar ska göras och om det finns mer än en möjlig tolkning ska det som är det bästa för barnet vara avgörande.¹¹⁸

Barnets bästa som tillvägagångssätt innebär att både positiva och negativa konsekvenser för barnet ska utredas och beaktas.¹¹⁹ I sammanhanget innebär barnets bästa att när föräldrar företar handlingar som berör barnet, exempelvis när föräldern publicerar uppgifter eller bilder om barnet på sociala medier, ska föräldern reflektera över och avväga vad som är det bästa för barnet. Barnets bästa ska stå i centrum och en avvägning får göras mellan de positiva och negativa effekterna för barnet jämte andra inblandade intressen.

2.3.3 *Autonomi och barnets rätt att bli hörd*

En persons integritet har ett nära samband med autonomi. Autonomi ska säkerhetsställa integriteten.¹²⁰ Autonomi brukar likställas med rätten till med- och självbestämmande.¹²¹

Barn anses inte ha samma nivå av självständighet och självbestämmande som vuxna eftersom de inte anses ha en lika utvecklad förmåga att förstå innebörden av sina handlingar och konsekvenserna av dessa. Barn är rättighetsinnehavare men på grund av den bristande autonomin är de ofta beroende av vuxna för att få sina behov tillgodosedda.

¹²² Ett barns med- och självbestämmanderätt växer i takt med barnets ålder och ökande mognadsfunktioner samt ska i takt med sin utveckling ges större utrymme att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Detta följer av artikel 12 i barnkonventionen som innebär att barnet har en rätt att få sin röst hörd och att barnets åsikter, synpunkter och önskemål ska tillmätas betydelse i förhållande till dess ålder och mognad. Barnets egen vilja kan och bör alltså bli utslagsgivande i större utsträckning desto äldre och mognare barnet är.¹²³ Artikel 3 i barnkonventionen om barnets bästa måste läsas tillsammans med artikel 12 då de kompletterar varandra.¹²⁴ Barnets rätt att bli hörd och tas på allvar utgör,

---

¹¹⁷ Schiratzki, *Barnrättens grunder*, s. 38.

¹¹⁸ *Barnkonventionen i praktiken, rättsliga utmaningar och möjligheter*, s. 76.

¹¹⁹ *Barnkonventionen i praktiken, rättsliga utmaningar och möjligheter*, s. 76.

¹²⁰ Mattsson, *Barnet och rättsprocessen*, s. 32-22.

¹²¹ Mattsson, *Barnet som subjekt och aktör*, s. 79.

¹²² *Barnrättskommitténs allmänna kommentar*, nr 12, p 1.

¹²³ Åhman, Leviner och Zillén, *Barnkonventionen i praktiken*, s. 131.

¹²⁴ *Barnrättskommitténs allmänna kommentar*, nr 14, p. 43.

precis som barnets bästa, en av konventionens fyra grundprinciper.¹²⁵ Tillsammans skapar de en metod som innebär att i bedömningen av barnets bästa behöver vuxna lyssna på det enskilda barnet och behandla dess åsikter med respekt.¹²⁶

Barnrättskommittén uppger att begreppet mognad syftar till barnets kapacitet att uttrycka sina åsikter självständigt och på ett rimligt vis. Ställning ska också tas till frågans art och påverkan på barnet.¹²⁷ När det gäller barnets bästa och rätten att bli hörd måste föräldrar ta hänsyn till barnet och dess ständigt utvecklande förmågor.¹²⁸ Kommittén belyser även vikten av att staterna förutsätter att barnet är i stånd att bilda sina egna åsikter och inte antagandet att barnet inte är i stånd för att uttrycka dessa. Detta genom att särskilt påpeka att barnet kanske inte har möjligheten att uttrycka sig verbalt ännu men att forskning har visat att barn redan i ung ålder kan bilda sig åsikter.¹²⁹ Det går därmed inte att utifrån barnets biologiska ålder entydigt bedöma hur mycket ett barn förstår.¹³⁰ Det ska också finnas en miljö som gör att barnet upplever trygghet och respekt samt känner att det är fritt fram att uttrycka sina åsikter.¹³¹

Artikel 16 i barnkonventionen tillsammans med artikel 12 om barnets rätt att bli hörd och artikel 3 om barnets bästa, ger tillsammans en mer heltäckande bild av barnets rätt till privatliv. Barnet ska få en ökad med- och självbestämmanderätt i frågor som rör sitt privatliv och integritet, i takt med sin stigande mognad och ålder. Barnets bästa ska vara centralt och ledande.¹³² Det innebär att en förälder bör ge barnet större utrymme att själv bestämma vad som publiceras på sociala medier, allt efterhand som barnet växer och mognar. Vid en intressekonflikt mellan barnet och föräldern får barnets eget intresse och tyckande då allt större värde. Det innebär dock inte att de allra minsta barnen inte ska få sina intressen beaktade.

---

¹²⁵ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 12, p. 2.

¹²⁶ Grahn-Farley, Att förstå barnkonventionen, s. 22.

¹²⁷ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 12, p. 30.

¹²⁸ Artikel 5 i barnkonventionen och barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 12, p. 69.

¹²⁹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 12 p. 20-21.

¹³⁰ SOU 2016:19, s. 274.

¹³¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 7, p. 6 och 14.

¹³² Prop. 1989/90:107, s. 47.

2.4 Föräldrars rättigheter och skyldigheter

Barnrättskommittén stadgar att familjen utgör en mycket viktig och central roll när det kommer till realiserandet av barnets rättigheter.¹³³ Även med beaktande av barnet som en egen rättighetsbärare kan barnet inte anses vara avskilt från sin familj.¹³⁴ Som redogjorts för ovan har barnet rättigheter enligt barnkonventionen. Dessa rättigheter innebär i vissa fall att vårdnadshavaren har korrelerade skyldigheter. I sin tur har även vårdnadshavarna, så som egna individer, vissa rättigheter.¹³⁵ Det föreligger en komplexitet och svår balans mellan barnets rätt till privatliv och vårdnadshavares ansvar samt rättigheter, vilket har belysts i svensk rätt redan vid ratificeringen av barnkonventionen. Det uppgavs redan då att föräldrar måste respektera barnets rätt till privatliv men att inskränkningar även måste tålas. En avvägning får då ske mellan föräldrars rättigheter och skyldigheter och barnets behov av skydd för sitt privatliv och integritet.¹³⁶ Det föreligger därmed ett behov av att undersöka vilka rättigheter och skyldigheter som föräldrar har i syfte att kunna analysera om och hur dessa påverkar barnets rätt till privatliv.

2.4.1 Rättsliga förhållandet mellan barn och vårdnadshavare

Barnkonventionen innehåller flera artiklar som reglerar vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter. Artikel 5 är huvudartikeln vad gäller föräldrarätten.¹³⁷ Artikel 5 ska dock läsas tillsammans med bl.a. artikel 9 och 18 eftersom de sammanvävt etablerar förhållandet mellan barn och vårdnadshavare. Artikel 5 uppger att konventionsstaterna ska respektera de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller andra personer som har juridiskt ansvar för barnet. Det ska ske på ett sätt som överensstämmer med utvecklingen av barnets förmåga och genom lämplig ledning när barnet utövar sina rättigheter enligt konventionen. Det innebär att med beaktande av att barnet växer, både i ålder och mognad, ska barnets vilja och rättigheter få ta större plats men samtidigt balanseras i relation till föräldrarnas intressen.¹³⁸ Det innebär även ett bekräftande av respekten för föräldrarätten. I artikel 18 stadgas att föräldrar har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling samt att föräldrarna ska vägledas av vad som bedöms

---

¹³³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 7, p. 15.

¹³⁴ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 64.

¹³⁵ Singer, Barnets bästa, s. 92

¹³⁶ Prop. 1989/90:107, s. 47

¹³⁷ Grahn-Farley, Att förstå barnkonventionen, s.18

¹³⁸ Grahn-Farley, Att förstå barnkonventionen, s. 19.

vara barnets bästa. Det är främst ett målstadgande.¹³⁹ I artikel 9 stadgas också att utgångspunkten är att barnet ska vara tillsammans med sin familj.

Det ansvar som vilar på föräldrarna är starkt ihopkopplat till principen om barnets bästa. Det är därmed även viktigt att barnets fortlöpande utveckling av sociala, fysiska och emotionella funktioner respekteras och att anpassningar från föräldrarnas sida görs med hänsyn till barnets intressen och dess förmåga att fatta egna beslut.¹⁴⁰ Familjen bör således erkänna barnen som aktiva rättighetsbärare och visa ömsesidig respekt.¹⁴¹ Vad som också i denna kontexten bör belysas är att diskrimineringsförbudet i artikel 2 ger visst uttryck för den beroendeställning som barnet befinner sig i förhållande till sina föräldrar. Att barn inte får diskrimineras på grund av exempelvis sina föräldrars religion eller åsikter visar hur barn ofta ses som ett bihang till sina föräldrar.¹⁴² Artikel 5, 9 och 18 betonar att familjen har en central ställning i barnets liv och en viss outtalad presumtion samt förhoppning att föräldrarna är mest lämpade för att bedöma sitt barns bästa. Även barnkonventionen visar således att föräldrar har ett tillsyn- och omvårdnadsansvar gentemot barnet men att föräldrarna samtidig måste respektera barnets integritet och privatliv. Av rimliga skäl kan barnets rätt till privatliv inte vara en absolut rättighet, men inskränkningar bör endast tålas när det är nödvändigt för att vårdnadshavarna ska kunna fullgöra sin tillsyns- och omsorgsskyldighet.¹⁴³

Staten ska enligt artikel 5 i barnkonventionen alltså respektera föräldrars rättigheter och skyldigheter. I svensk rätt regleras ursprungligen det rättsliga förhållandet mellan barnet och dess vårdnadshavare i föräldrabalken. Redan i 6 kap. 1 § FB stadgas barnets centrala behov, följt av 6 kap. 2 § FB som uppger att vårdnadshavaren ska se till att barnets behov enligt föregående regel tillgodoses. Vårdnadshavaren har därmed ett omsorgsansvar för barnet som person och dess välfärd.¹⁴⁴ I 6 kap. 2 a § framkommer principen om barnets bästa. Följt av 6 kap. 11 § FB som stadgar vårdnadshavarens rättighet och skyldighet, nämligen att bestämma i alla frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Det

---

¹³⁹ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 111.

¹⁴⁰ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 7, p. 15 - 17.

¹⁴¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 4, p. 7.

¹⁴² Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 57-58.

¹⁴³ SOU 2020:63, s. 644.

¹⁴⁴ Schiratzki, Barnrättens grunder, s. 90.

uppges dock i samma paragraf att hänsyn ska tas till barnets växande mognad, ålder och utveckling. Paragraferna liknar därmed på många sätt vad som följer av barnkonventionen och ger inte uttryck för andra rättigheter eller skyldigheter från föräldrarnas sida.¹⁴⁵ Barn har således en begränsning vad gäller att bestämma över sina personliga angelägenheter eftersom denna rätt främst givits till föräldrarna. För att balansera intressena har barnet erkänts en successivt ökad med- och självbestämmanderätt.¹⁴⁶ Barnets bästa ska dock alltid styra vid beslut som rör barnet.

2.4.2 Vårdnadshavares möjligheter att samtycka åt barnets vägnar

Barnet har en rätt till privatliv enligt barnkonventionen men övergripande har barnet i praktiken inte möjlighet att förvalta sina rättigheter själv fullt ut förrän de uppnått myndighetsåldern.¹⁴⁷ Det hänvisas ofta till att barnet inte har utvecklat en tillräcklig förmåga att fatta rationella och välgrundade beslut och därför behöver skyddas av en företrädare. Utgångspunkten i svensk rätt är att barn under 18 år är omyndiga, saknar rättshandlingsförmåga och därmed inte heller har processbehörighet.¹⁴⁸ Att ett barn inte har processbehörighet innebär att barnet inte har möjlighet att inleda en process i domstol. Det innebär också att ett barn inte kan överklaga beslut från myndigheter.¹⁴⁹ Behörigheten att företräda barnet ligger i barnets ställföreträdares händer, vilket som utgångspunkt är barnets vårdnadshavare.¹⁵⁰

Huvudregeln är att det krävs samtycke av vårdnadshavare för att barnets rättshandlingar ska kunna bli rättsligt bindande.¹⁵¹ Det belyser faktumet att vårdnadshavare i mångt och mycket anses behöriga att samtycka åt barnets vägnar. Det finns en tanke att föräldrar vet sitt barns bästa men det går att ifrågasätta om så alltid är fallet och vems behov som föräldern faktiskt beaktar vid beslut som rör barnet, exempelvis vid publicering på sociala medier. Problematiken kring barn, vårdnadshavare och samtycke vid frågor som rör integritet har tidigare uppmärksammats av integritetsskyddskommittén som poängterar att

---

¹⁴⁵ Grahn-Farley, Att förstå barnkonventionen, s. 19.

¹⁴⁶ Schiratzki, Barnrättens grunder, s. 93-94.

¹⁴⁷ 9 kap. 1 § FB. Se även Barnombudsmannen, Dom tror att dom vet bättre, s. 11-12.

¹⁴⁸ Se 9 kap. 1 § FB. Denna utgångspunkt är dock förenad med vissa undantag.

¹⁴⁹ Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 12.

¹⁵⁰ Se 10 kap. 2 § FB.

¹⁵¹ Schiratzki, Barnrättens grunder, s. 84.

just samtycke är ett ömtåligt och ihåligt skydd för barnet i de fall som barnet och vårdnadshavaren har motstående intressen.¹⁵² Utgångspunkten är att man endast kan samtycka till sina egna handlingar. Att föräldrar kan samtycka för barnets räkning, under förutsättning att det inte finns rättslig grund för annat, är en utmärkande faktor i föräldra-barn relationen.¹⁵³ Vårdnadshavarna är därmed barnets främsta företrädare och beskyddare för barnets rättigheter.¹⁵⁴

2.4.3 Föräldrars rätt till privatliv och yttrandefrihet

Föräldrar har i egenskap av människa vissa rättigheter, som inte har samhörighet med deras egenskap av förälder, som kan bli relevanta vid publicering av bilder och information om barnet på sociala medier. Här ska kort beskrivas de rättigheter som kan komma i konflikt med barnets rätt till privatliv, nämligen föräldrars rätt till privat- och familjeliv och yttrandefrihet.¹⁵⁵ Yttrandefriheten återfinns i både 2 kap. 1 § första stycket 1 p RF och artikel 10 i EKMR. Yttrandefriheten är grundlagsskyddad och det anges att var och en gentemot det allmänna har en frihet att i tal, skrift, bild eller på annat sätt meddela, upplysa eller uttrycka sina tankar, känslor eller åsikter.¹⁵⁶ Yttrandefriheten är en stark rättighet och inkluderar rätten att ha åsikter och sprida sina åsikter. Det är både en aktiv och en passiv rättighet att ta emot och sprida uppgifter och idéer. Enligt Europadomstolens mål *Handyside mot Storbritannien* inkluderar artikel 10 i EKMR exempelvis även uppgifter som förolämpar, chockerar eller stör.¹⁵⁷ Europadomstolen framhåller att yttrandefriheten utgör en av demokratins grundvalar.¹⁵⁸ Syftet med yttrandefriheten är att hålla en öppen politisk debatt och på så vis främja bl.a. demokratin.¹⁵⁹ I bedömningen av vad som utgör ett otillåtet ingrepp i barnets rätt till privatliv behöver yttrandefriheten beaktas.¹⁶⁰ Yttrandefriheten är en stark rättighet som kan ge föräldrar en

---

¹⁵² SOU 2007:22, s. 468-469.

¹⁵³ Tøgersen Allstrin, *Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier*, s. 204.

¹⁵⁴ Se vidare kap 3.3.1 angående det norska rättsfallet och domstolens resonemang kring samtycke.

¹⁵⁵ Eftersom barnkonventionen gäller särskilt för barn har föräldrar inga egna rättigheter stadgade där, utan endast rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn. Däremot finns rättigheter i RF och EKMR som berör alla människor på grund av sin egenskap som människa.

¹⁵⁶ I Sverige har vi även en tryckfrihetsförordning (1949:105) och en yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469).

¹⁵⁷ *Handyside v. Storbritannien* (5493/72), p. 49.

¹⁵⁸ SOU 2016:7, s. 83.

¹⁵⁹ Fisher, *Mänskliga rättigheter en introduktion*, s. 68.

¹⁶⁰ SOU 2020:63, s. 637.

möjlighet att uttrycka sig relativt fritt på internet.¹⁶¹ Föräldrarätten tillsammans med yttrandefriheten kan utgöra incitament till en acceptans för att dela bilder och annan information om sitt barn på sociala medier, eftersom det är möjligt att argumentera att det ligger inom ramen för föräldrars rättigheter. Yttrandefriheten är dessutom grundlagsstadgad och rent normhierarkiskt överlägsen barnkonventionen som har fått status som vanlig lag. Yttrandefriheten är inte absolut och kan begränsas under vissa omständigheter genom stöd i lag enligt 2 kap. 20 § RF och artikel 10.2 EKMR. Efterhand som världen utvecklas sker dock allt fler inskränkningar i yttrandefriheten särskilt med hänsyn till den personliga integriteten och för att skydda personers rätt till privatliv.¹⁶²

Föräldrar har, precis som barnet, en rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 EKMR. Även enligt 2 kap 6 § andra stycket RF ett skydd från det allmänna för betydande intrång i den personliga sfären. Rättigheten utgör en begränsning för staten att ingripa i familjesfären, vilket kan utgöra en anledning till att staten är återhållsamma med att beblanda sig med problematik inom familjesfären.¹⁶³ Rättigheten innebär bl.a. att personer anses ha en rätt till självbestämmande över sitt eget privat- och familjeliv. Familjen och barnet utgör en del av föräldrarnas privat- och familjeliv.¹⁶⁴ Vid föräldrars publicering på sociala medier kan det därmed, utöver föräldrars bestämmanderätt, även uppstå en potentiell intressekonflikt mellan barnets rätt till privatliv och föräldrarnas yttrandefrihet och rätt till privat- och familjeliv.

2.5 Motsättningar mellan barnets och föräldrars rättigheter och intressen

I en nyligen genomförd undersökning angående vad barn anser om sharenting framkommer att de generellt är negativt inställda till det. I röstningen framkommer att barn anser det vara mer acceptabelt att skicka foton på barnet till släktingar men däremot minst acceptabelt att lägga ut ett foto på sociala medier utan att fråga eller inhämta samtycke från barnet.¹⁶⁵ Det finns ännu ingen särskild rättsregel som utgör ett

---

¹⁶¹ Tøgersen Allstrin, Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier, s. 213.

¹⁶² Prop. 2016/17:222, s. 23.

¹⁶³ Hughes, The Child's Right to Privacy and article 8 European convention on human rights, s. 460-461.

¹⁶⁴ Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, s. 261.

¹⁶⁵ Sarkadi, Dahlberg, Fängström och Warner, Children want parents to ask for permission before 'sharenting', s 982.

ställningstagande för den specifika situationen vad gäller skydd för barnets integritet och privatliv i förhållande till vad föräldrar publicerar på sociala medier. Det finns inte heller någon preciserad regel angående hur barnets rättigheter ska vägas mot föräldrars rättigheter och ansvar.¹⁶⁶ Däremot finns rätten till privatliv enligt artikel 16 i barnkonventionen som kan träda in som skydd för barnet. Eftersom barnkonventionen ska ses som en helhet så ska artikel 16 läsas tillsammans med bl.a. barnets bästa och barnets rätt till delaktighet och vägas samman som en helhet.¹⁶⁷ Det står genom barnkonventionen klart att barnet är ett skyddsobjekt men även en egen individ med rättigheter som ska respekteras och behandlas med omsorg.¹⁶⁸ En förälders publicering av bilder eller information som barnet kan uppleva som integritetskränkande nu eller i framtiden, kan därmed problematiseras utifrån den rättsliga grund som barnet har till skydd för sitt privatliv enligt konventionen.

Redan i 1977 års utredning om barnets rätt konstaterades att barn, för att i längden bli helt självständiga individer, behöver frigöra sig från föräldrarna. Det inbegriper att föräldrar ska visa respekt dels för barnets egenart och åsikter och dels för barnets personliga integritet.¹⁶⁹ I barnrättighetsutredningen uppmärksammas det ojämna förhållande som föreligger mellan barnet och dess vårdnadshavare. Det stadgas att vårdnadshavaren generellt sett har långtgående rättigheter i Sverige, vilket kan försvåra tillvaratagandet av barnets rättigheter. Utredarna menade att det gör sig särskilt synligt i de fall barnet och föräldrarna har motstående intressen.¹⁷⁰ Anna Singer skriver om barns medieexponering och hur barnet genom sin egen eller föräldrarnas medieanvändning riskerar ett försvagat skydd för privatlivet. Singer påpekar att ett särskilt ansvar vilar på föräldrarnas axlar att försöka bibehålla barnets skydd för privatlivet och betonar att “nya risker kräver ökad medvetenhet”, ett resonemang jag ställer mig bakom.¹⁷¹ Den digitala eran har öppnat upp för ny problematik, såsom att barn exponeras på sociala medier av sina föräldrar. Det kräver en ökad medvetenhet om barnets rätt till privatliv och dess betydelse.

---

¹⁶⁶ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 127 och Unicef, Handbok om barnkonventionen, s. 157.

¹⁶⁷ Artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen.

¹⁶⁸ Se kapitel 2.3 angående barnets rättigheter.

¹⁶⁹ SOU 1979:63, s. 56.

¹⁷⁰ SOU 2016:19, s. 289. Se även SOU 2017:6 som utrett vårdnadsreformen och därmed reglerna i FB.

¹⁷¹ Singer, Barnets bästa, s. 392.

Även barnrättskommittén har konstaterat att föräldrars användning av sociala medier kan utgöra ett hot mot barnets rätt till privatliv.¹⁷² Trots att barnets rättigheter och synen på barnet som rättssubjekt har stärkts genom barnkonventionen så återstår det faktum att familjestrukturer och föräldrars bestämmanderätt över sina barn är stark i Sverige.¹⁷³ En möjlig argumentation är därmed att en förälders publicering om barnet på sociala medier kan falla in under föräldrarnas bestämmanderätt enligt artikel 5 och 18 i barnkonventionen jämte 6 kap FB, eftersom frågor som rör barnets personliga angelägenheter faller däriinom.¹⁷⁴ Det vill säga att barnet har en rätt till privatliv men föräldrar har dels en relativt långtgående bestämmanderätt över barnet och dels egna rättigheter såsom rätten till privatliv och yttrandefrihet som då kan ställas mot barnets rättighet, som motstående intressen. Det skapar en spänning mellan barn och föräldrars rättigheter samt intressen.¹⁷⁵

Föräldrar har visserligen rättigheter men de har även en skyldighet att ge barnet omsorg och beakta samt skydda barnets intressen. Föräldraansvaret har därmed ett dubbelt innehåll.¹⁷⁶ Barnets bästa är alltid att få tillgång till sina rättigheter och bli behandlad med respekt för sin rätt till privatliv.¹⁷⁷ Rätten till privatliv tillsammans med barnets bästa och barnets rätt att få sin röst hörd bör i sammanhanget innebära att det faktiskt är barnet som ska få välja vad hen vill ge uttryck för och till vem. Det borde innebära en begränsning i föräldrars rättigheter och intressen.¹⁷⁸ Det finns därmed inga tvivel om att barnet har en fundamental rätt till privatliv enligt barnkonventionen och att föräldrars exponering av barnet på sociala medier ställer barnets rättighet på spel. Frågan återstår dock om rättigheten rättsligt kan utkrävas gentemot föräldrar och hur barnets rättighet då viktas mot föräldrarnas egna intressen och rättigheter. Det vill säga om barnet är behjälpt av sin rätt till privatliv i barnkonventionen eller om barnet kommer att möta motstånd vid utövandet av sin rättighet som hindrar att rättigheten får genomslag i situationen.

---

¹⁷² Utkast av barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25, p. 69 och 77.

¹⁷³ Svensson, Barnets bästa i främsta rummet, s. 46.

¹⁷⁴ Singer, Barnets bästa, s. 328.

¹⁷⁵ Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 3.

¹⁷⁶ Smith, Om barns personvern, s. 117.

¹⁷⁷ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 79.

¹⁷⁸ SOU 2020:63, s. 630.

3. Hur vägs barnets rätt till privatliv mot föräldrars intressen?

3.1 Inledning

Vad som utmärker barnkonventionen, förutom att det är en specifik konvention för barns rättigheter, är att det är den första FN-konventionen som inkorporerats i svensk rätt. Sverige har generellt liten erfarenhet av att inkorporera internationella konventioner, vilket ställer frågor angående tolkning och tillämpning av barnkonventionen på sin spets.¹⁷⁹ Frågor såsom vilket tillämpningsområde och tolkningsutrymme som finns för rätten till privatliv, om rättigheten går att åberopa enskilda emellan och om det går att stödja sig på rättigheten i en domstolsprocess, uppstår och behöver undersökas. Det uppstår även frågor angående hur intressemotsättningar mellan barnets rätt till privatliv och föräldrars bestämmanderätt, rätt till privatliv samt yttrandefrihet tenderar att vägas när de ställs mot varandra. Detta kapitel tar sikte på att undersöka den möjliga tillämpningen av barnets rätt till privatliv i praktiken. En genomgång görs även av rättsfall som kan vara av vägledande intresse för Sveriges hantering. Jag avser således att undersöka hur kraftfullt barnets rätt till privatliv faktiskt är i situationen när en förälder exponerar barnet på sociala medier och belysa eventuella brister som finns inbakat i skyddet som kan hindra att barnets rätt till privatliv får ordentligt genomslag.

3.2 Utgångspunkter för tolkning och tillämpning av barnkonventionen

Eftersom barnkonventionen är en internationell konvention gäller som utgångspunkt folkrättsliga tolkningsregler. Sedan ratificeringen av barnkonventionen ska svensk lag ha tolkats i ljuset av konventionen, s.k. fördragskonform tolkning.¹⁸⁰ Det är en grundläggande tolkningsprincip i internationell rätt.¹⁸¹ Barnkonventionen är numera svensk lag. Fördragskonform tolkning handlar därmed, förutom om tolkning i enlighet med konventionen, även om normhierarkisk ställning, dvs vilken lag och regel som får företräde vid eventuella normkonflikter.¹⁸² Konventionen har inte fått ställning som

---

¹⁷⁹ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 13-15.

¹⁸⁰ SOU 2016:19, s. 421.

¹⁸¹ Grahn-Farley, Fördragskonform tolkning av MR-traktat, s. 1.

¹⁸² Dane, Den reglerade invandringen och barnets bästa, s. 21.

grundlag utan gäller som vanlig svensk lag.¹⁸³ Enligt normhierarkiska principer går grundlag före vanlig lag enligt principen om *lex superior* och speciallag går före vanlig lag enligt principen om *lex specialis*.¹⁸⁴ Barnkonventionens ställning som vanlig lag med allmänt hållna regler kan därmed eventuellt få konsekvenser om konventionens rättigheter ställs mot andra svenska lagar av högre normhierarkisk valör, exempelvis grundlagar.

Barnkonventionen är en bred konvention med många olika sorters rättigheter, vilket skapar olika mängd utrymme för tolkning beroende på artiklarnas utformning. I artikel 31-33 Wienkonventionen återfinns dock grundläggande bestämmelser om tolkning av internationella konventioner, som även måste följas av Sverige.¹⁸⁵ Barnkonventionen måste därmed tolkas i enlighet med Wienkonventionens regler. Det innebär att konventionen ska tolkas ärlig, i gängse mening av konventionens uttryck, dynamiskt i sitt sammanhang och mot bakgrund av dess ändamål och syfte.¹⁸⁶ Det innebär även att konventionen måste ses som en helhet och vid tolkning av en rättighet i konventionen behöver tillämparen ta hänsyn även till övriga artiklar i konventionen, som då kan ge förståelse för den bestämmelse som ska tolkas.¹⁸⁷ Den dynamiska tolkningen innebär att tolkningen av artiklarna utvecklas efter tid och rum, vilket utgör en möjlighet att beakta även social och kulturell utveckling i samhället.¹⁸⁸ Eftersom barnkonventionen är ett instrument som utvecklas med tiden, är det därmed möjligt att få en tolkning som inte direkt följer av artikelns ordalydelse. Det innebär dock inte att tolkningen kan ske hur som helst, det måste fortfarande vara en ärlig tolkning som inte är helt motstående till vad som framkommer av ordalydelsen av artiklarna.¹⁸⁹

Barnkonventionens inledning (preamble) är en viktig del av att tolka konventionens bakgrund och syfte.¹⁹⁰ Där stadgas barnets lika människovärde och synen på barnet som

---

¹⁸³ Prop. 2017/18:86, s. 120. Barnkonventionen ställning som vanlig lag har kritiserats i både litteraturen och av remissinstanser, se exempelvis Leviner, *Barnkonventionen som svensk lag*, s. 298.

¹⁸⁴ Cameron, *Normkonflikter och EKMR*, s. 852.

¹⁸⁵ Ds 2019:23, s. 19 och 64.

¹⁸⁶ SOU 2016:19, s. 426 och 428.

¹⁸⁷ Ds 2019:23, s. 22-24 och 36.

¹⁸⁸ Ds 2019:23, s. 24 och SOU 2016:19, s. 427.

¹⁸⁹ Ds 2019:23, s. 38.

¹⁹⁰ Ds 2019:23, s. 37.

ett självständigt rättssubjekt. Inledningen belyser även familjens viktiga ställning och barnets behov av skydd och omsorg. Redan i inledningen till konventionen blir det därför tydligt att rättigheterna vilar på två olika principer, barnet som självständig rättighetsbärare jämte barnet som skyddsobjekt.¹⁹¹

Barnkonventionen är en minimilagstiftning, vilket följer av artikel 41 i konventionen. I barnrättighetsutredningen uppges att barnet alltid har rätt till det starkaste skyddet som barnkonventionen tillsammans med övrig nationell rätt kan ges.¹⁹² Rättigheten som ger det starkaste skyddet är avgörande och barnrättighetsutredningen menar på så vis att regelsystemen kompletterar varandra.¹⁹³ Barnrättskommittén har framhållit att principen om barnets bästa är en grundläggande tolkningsprincip och att innebörden av den är att om en rättsregel har fler än en möjlig tolkning ska tolkningen som bäst tillgodoser barnets bästa ges företräde.¹⁹⁴ Konventionen är som tidigare nämnt inte utformad strikt juridiskt utan är en sammanslagning av flera olika redskap såsom politik, etik och moral, vilket innebär att konventionen är avsedd att användas mer kontextuellt än objektivt.¹⁹⁵ Enligt Maria Grahn-Farley innebär det en diffusare linje mellan att göra en tolkning av rättigheten och att genom tolkningen skapa en ny rättighet.¹⁹⁶ I barnkonventionsutredningen uppges dock att det är särskilt viktigt att tolka såväl artikel 16 i barnkonventionen som konventionen överlag dynamiskt och utifrån dagens samhälle. Det uppges bl.a. att det skett stora samhällsförändringar av kommunikation och teknik som påverkar relationen mellan barn och föräldrar, vilket måste tas i beaktande.¹⁹⁷

Barnrättsutredningen har varit positivt inställd till inkorporeringen av barnkonventionen men har även betonat vissa svårigheter vad gäller rättstillämpningen.¹⁹⁸ Utredningen påpekar att rättigheterna är vagt formulerade och är generella i sin utformning, vilket kan ge ett stort utrymme för tolkning och kan innebära vissa svårigheter gällande praktisk tillämpning av artiklarna. I utredningen påpekas det att konventionen följer en annan

---

¹⁹¹ Svensson, Barnets bästa i främsta rummet, s. 40.

¹⁹² SOU 2016:19, s. 406-407.

¹⁹³ SOU 2016:19, s. 407.

¹⁹⁴ SOU 2016:19, s. 427. Se även kap 2.3.2 om barnets bästa.

¹⁹⁵ Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 664.

¹⁹⁶ Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 659.

¹⁹⁷ SOU 2020:63, s. 676.

¹⁹⁸ Prop. 2017/18:186, s. 118.

rättslig systematik än den nationella rätten men att svårigheterna med rättstillämpningen trots det inte ska ses som alltför problematiska. Genom att se konventionen som en helhet, ta vägledning av barnrättskommitténs allmänna kommentarer och blicka ut mot exempelvis Norges hantering av inkorporeringen, uppges det att Sverige kan finna ledning i rättstillämpningen. Lagstiftaren ges även möjlighet att på sitt vis påverka tolkningen av rättigheterna genom en fortsatt parallell transformering.¹⁹⁹ Vissa av svårigheterna vid tillämpningen av rätten till privatliv ska nedan behandlas mer ingående.

3.2.1 Direkt tillämplighet av rätten till privatliv?

Barnkonventionen innehåller en rad olika rättigheter. Vissa rättigheter uttrycks som principer medan andra är utformade som utkrävbara rättigheter för barnet. Vissa rättigheter är mer specifika medan andra är allmänt hållna.²⁰⁰ Det innebär att rättigheterna kan få olika konkreta betydelser i rättstillämpningssituationer.²⁰¹ Det faktum att barnkonventionen numera är svensk lag innebär exempelvis att myndigheter kan hänvisa till barnkonventionen direkt som grund för sina beslut.²⁰² Det står dock inte klart vilka artiklar som enskilda kan åberopa självständigt som rättslig grund. Barnrättighetsutredningen poängterade att det är en fråga som kan uppstå i samband med rättstillämpningen, om artiklarna i barnkonventionen är direkt tillämpliga.²⁰³ Innebörden av direkt tillämplighet är att det finns en direkt rättighet att utkräva, som går att konkret åberopa i domstol. Ibland används begreppet "self-executing". Det vill säga att i det fall det saknas uttryckliga regler på det aktuella rättsområdet kan barnkonventionen användas genom att fylla ut eller täcka upp den övriga nationella regleringen, under förutsättning att konventionens artiklar anses direkt tillämpliga.²⁰⁴ Till exempel har Europakonventionen utgjort utfyllnad i svensk lag, vilket utvecklats genom praxis.²⁰⁵

Att barnkonventionen är svensk lag innebär inte automatiskt att alla artiklar i konventionen är direkt tillämpliga.²⁰⁶ Vilka bestämmelser i barnkonventionen som i

---

¹⁹⁹ Prop. 2017/18:186, s. 118-120.

²⁰⁰ Leviner, Barnkonventionen som svensk lag, s. 293.

²⁰¹ SOU 2016:19, s. 402.

²⁰² Ponnert och Sonander, Perspektiv på barnkonventionen, s. 25.

²⁰³ Prop. 2017/18:186, s. 121.

²⁰⁴ Ds 2019:23, s. 68 och SOU 2016:19, s. 409.

²⁰⁵ SOU 2016:19, s. 406.

²⁰⁶ Ds 2019:23, s. 62.

svensk rätt anses vara direkt tillämpliga är ännu rättsligt oklart. Det har inte ansetts lämpligt att ange någon lista i förarbetena för att klargöra detta med hänvisning till att det skulle riskera att hämma rättsutvecklingen. I utredningen till inkorporeringen uppges att huruvida direkt tillämplighet föreligger eller inte beror på den specifika situationen och att det är något som bör växa fram genom prejudikat.²⁰⁷ Pernilla Leviner menar att barnkonventionens artiklar är utformade som målinriktade rambestämmelser och att det kan vara svårt att ta ett beslut utifrån endast barnkonventionen, eftersom det inte finns någon konkret "beslutsparagraf". Leviner påpekar att det kan krävas att konventionens artiklar används tillsammans med andra författningar för att faktiskt få genomslag så som tänkt.²⁰⁸ I barnrättighetsutredningen hänvisas det till det faktum att det inte går att endast utgå från tankesättet att en bestämmelse är allmän hållen och därmed inte direkt tillämplig, då bestämmelsen skulle kunna vara direkt tillämplig ändå.²⁰⁹ Som exempel på en allmänt hållen bestämmelse som ändå är en uttalad rättighetsbestämmelse i svensk rätt anges 4 kap. 1 § SoL. Sådana bestämmelser får konkret betydelse först när de sätts i sammanhang med andra regler. Utredarna understryker därmed att det är upp till rättstillämparen att ge vissa bestämmelser i barnkonventionen ett konkret innehåll.²¹⁰

Det innebär sammantaget att rättstillämparen ska ta hänsyn till hur barnkonventionens bestämmelser är utformade för att kunna bedöma vilken betydelsen de kan tillmätas i varje individuellt fall. Rättigheterna kan dock sägas få betydelse vare sig de är principer eller direkt utkrävbara rättigheter eftersom de långsiktigt påverkar den svenska rättskulturen och integreras i rättsordningen.²¹¹ Barnrättskommittén har däremot uttalat att det är av största vikt att konventionens artiklar kan tillämpas direkt och genomföras på ett lämpligt vis.²¹² Det försvårar för barnet att hävda sin rätt till privatliv om artikel 16 i barnkonventionen inte anses vara direkt tillämplig, eftersom rättigheten då förlorar sin självständighet och inte ges en konkret betydelse. Om rätten till privatliv i barnkonventionen är en sådan rättighet som kan utkrävas i domstol återstår dock att se.

---

²⁰⁷ Ds 2019:23 och Prop. 2017/18:186, s. 89.

²⁰⁸ Leviner, Barnkonventionen som svensk lag, s. 304. Pernilla Leviner är docent i offentlig rätt vid Stockholms universitet.

²⁰⁹ SOU 2016:19, s. 399-400.

²¹⁰ SOU 2016:19, s. 399-400.

²¹¹ SOU 2016:19, s. 402.

²¹² Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 5, p. 1.

3.2.2 Horisontell tillämpning av rätten till privatliv?

Problematiken kring om rätten till privatliv är tillämplig gentemot föräldrar eller inte grundas även i frågan om rättigheten anses vara både vertikalt och horisontellt bindande. Vertikalt tar sikte på relationen mellan individen och staten medan horisontellt gäller konstellationen individer emellan.²¹³ Föräldrar bör alltid respektera barnets rättigheter och behov men utan en horisontell tillämpning blir föräldrar inte direkt bundna till barnkonventionen och dess rättigheter.²¹⁴ Det är därför av betydelse att undersöka om artikel 16 i barnkonventionen kan tillämpas horisontellt. Mänskliga rättigheter tar som utgångspunkt sikte på det vertikala förhållandet.²¹⁵ Rättigheterna växte fram i en tid då det fanns ett behov att få vara ifred från ingripanden av staten. Det har sedan växt fram, bl.a. genom praxis, positiva förpliktelser för staten. Staten måste därmed i vissa fall vidta aktiva åtgärder för att säkerställa de mänskliga rättigheterna.²¹⁶ Idag är diskussionen mer fokuserad på vilka rättigheter som även kan utkrävas enskilda emellan.²¹⁷ Enligt artikel 4 i barnkonventionen ska konventionsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att rättigheterna enligt konventionen ska kunna genomföras.

Vissa av barnkonventionens artiklar är skrivna så att de kan ha en dubbel tolkningsmöjlighet, vad gäller om de är vertikalt eller horisontellt bindande. Maria Grahn-Farley har bl.a. uppgett rätten till privatliv i artikel 16 som ett exempel på att konventionstexten har lämnat det öppet om den kan binda enskilda horisontellt.²¹⁸ Titti Mattsson uppger i sin avhandling att familjen ursprungligen har setts som en enhet och därmed har skyddet för privatliv och familjeliv slagits ihop inom ramen för samma artikel i internationella konventioner. Det har dock skett en förskjutning så att var och en i familjen ses som en individ med egna rättigheter och att det därmed också har skett ett skifte från fokuset på skydd från staten till att rättigheter och skyldigheter även beaktar relationen enskilda emellan. Rätten präglas dock fortfarande av en tudelad syn på dessa

---

²¹³ Unicef m.fl, Barnkonventionens status, s.7.

²¹⁴ Barnombudsmannen, Frågor och svar inför att barnkonventionen blir svensk lag, 2019.

²¹⁵ Ds 2019:23, s. 8.

²¹⁶ Se exempelvis Söderman v. Sverige (5786/08).

²¹⁷ Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 655-666.

²¹⁸ Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 655-666.

Så har exempelvis skett i Jemima Wambui Ikere v Standard group limited & other. Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 655-666.

två skilda perspektiv, vilket ger upphov till oklarhet i frågan om vem rättigheterna kan utkrävas mot.²¹⁹

Grahn-Farley har som nämnts argumenterat för att det finns en möjlighet att artikel 16 i vissa specifika fall kan omfatta en rätt till privatliv som rättsligt kan tillämpas även mellan privatpersoner, exempelvis mellan barn och föräldrarna. Grahn-Farley har då särskilt hänvisat till hur Kenyas Högsta domstol i målet *Jemima Wambui Ikere v. Standard group limited & other* hittade stöd i regional rättighetsutveckling och i barnkonventionen för att besluta om horisontell effekt.²²⁰

I målet hade två tidningar publicerat historien kring mordet på en man som beskrevs som den mest eftersökta kriminella personen i Kenya vid tidpunkten. I samband med publiceringen hade tidningarna därtill även publicerat bilder på mannens fru tillsammans med mannens sex barn, som alla var minderåriga.²²¹ Mamman klagade och menade att barnens rätt till privatliv hade blivit kränkt genom publikationerna, däribland uppges barnens konstitutionella rätt till privatliv men även artikel 16 i barnkonventionen. Tidningarna hade bl.a. publicerat bilder på ett av barnen som satt nära en polis med gevär och skrev att "mannens tre år gamla dotter undersöker ett gevär, omedveten om att hennes pappa hade blivit skjuten till döds" (*min översättning*).²²² Klaganden menade att bilderna tillsammans med berättelsen var stötande och att publiceringarna var hänsynslösa i förhållande till barnens rätt till integritet. Det menade klaganden i sin tur skulle påverka barnens rykte och utveckling.²²³ Tidningarna uppgav att det inte skett i avsikt att kränka de minderårigas rättigheter utan att publiceringarna motiverades av att ämnet rör allmän säkerhet och är av allmänintresse, vilket de menade överväger de privata rättigheterna.²²⁴ Tidningsbolagen som var icke statliga aktörer argumenterade

---

²¹⁹ Mattsson, Barnet och rättsprocessen, s. 123.

²²⁰ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 103-104

²²¹ *Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another*, s.2.

²²² *Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another*, s.1-2. "Matheri's three years old daughter examines a rifle barrel unaware that her father Simon Matheri Ikere had been shot dead..."

Andra publikationer var bl.a. "Police: Matheris family to remain in custody." och "one of Matheri's sons goes through a copy of the Nation, that reported his father's killing."

²²³ *Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another*, s. 2.

²²⁴ *Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another*, s. 2.

också för att barnens rätt till privatliv inte är tillämplig horisontellt utan endast vertikalt och att de därför inte kunde hållas ansvariga.

I rättsfallet påtalade domaren att huruvida en privatperson kan föra tala mot en annan privatperson för kränkning av grundläggande rättigheter har skiljt sig åt i äldre praxis beroende på situationen och att en bedömning får göras i varje enskilt fall.²²⁵ I detta fall uppehöll domaren den horisontella effekten av barnens konstitutionella rättigheter och biföll klagandens talan om kränkning av barnens rättigheter.²²⁶ Domaren uppgav att rättigheter visserligen som utgångspunkt är en vertikal skyldighet mellan staten och enskilda men att många rättigheter idag även kan vara horisontella och därmed tillämpliga även enskilda emellan. Han argumenterade för att det är lite av en förlegad syn att endast se fri- och rättigheter som vertikala i dagens utveckling. Idag är det inte endast staten som kan antas vara i stånd att kränka andra individers mänskliga rättigheter utan det förekommer även kränkningar av privatpersoner och icke-statliga aktörer.²²⁷

Det kan således konstateras att det går att tyda ett skifte i synsättet vad gäller vertikalt och horisontellt bindande rättigheter, både i doktrinen och i afrikansk regional praxis. Med beaktande av den utveckling som här antytts och den digitala utvecklingen som utmanar våra mänskliga rättigheter på nya vis, är det möjligt att argumentera för en horisontell tillämpning av artikel 16 i barnkonventionen. Om det går att tillämpa artikel 16 i barnkonventionen horisontellt mot icke-statliga aktörer bör det även kunna tillämpas mot andra enskilda individer. En sådan tillämpning av rätten till privatliv hade gjort att rättigheten är möjlig att tillämpa gentemot en förälder och hade därigenom även stärkt barnets ställning som rättighetsbärare. Det ska nämnas att det ännu inte har prövats i svensk domstol. Om en sådan rättsutveckling skulle accepteras är därmed ännu oklart.

3.3 Rättsfall rörande rätten till privatliv

I barnrättighetsutredningen uppges att som stöttning vid tolknings- och tillämpningsfrågor angående barnkonventionen bör rättsliga avgöranden användas.²²⁸

---

²²⁵ Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another, s. 5.

²²⁶ Sang, Horizontal application of constitutional rights in Kenya, s. 11-12.

²²⁷ Jemimah Wambui Ikere & another v Standard Group Limited & another, s. 7-8.

²²⁸ SOU 2016:19, s. 372.

Barnkonventionen saknar egen praxis eftersom konventionen inte har en övergripande domstol som kan hjälpa till att avgöra tolkningen av konventionens artiklar. Avgöranden uppges därför med fördel kunna sökas både i nationell, regional och internationell praxis.²²⁹ Det är oklart hur artikel 16 i barnkonventionen skulle behandlas i svensk domstol eftersom något mål kring föräldrars exponering av barn på sociala medier eller rätten till privatliv enligt barnkonventionen inte ännu tagits upp. Däremot har HD berört frågan om integritetsskydd och publicering på sociala medier i ett straffrättsligt mål som kan vara av relevans.²³⁰ Europadomstolen har arbetat fram omfattande praxis gällande individens rätt till integritet inom ramen för skyddet för privat- och familjeliv i artikel 8 EKMR, vilket kan utgöra vägledning för artikel 16 i barnkonventionen. Europadomstolen behandlar också komplexiteten mellan rätten till privatliv och yttrandefriheten. För att få ett jämförande perspektiv uppges det i tolkningsvägledningen att det även är klokt att undersöka praxis från våra nordiska grannländer där Norge uppges som ett gott exempel.²³¹ I följande avsnitt ska ett antal rättsfall av värde för tolkningen av barnets rätt till privatliv och integritet belysas.

3.3.1 Norges Högsta domstol - föräldrar kan kränka barnets rätt till integritet

Norge används ofta som ett ledande exempel inom hanteringen av barnets rättigheter och den 5 november 2019 kom ett rättsfall som är av central betydelse för barnets rätt till privatliv i förhållande till föräldrars exponering av barnet på sociala medier. Högsta domstolen i Norge dömde då en mamma till 12 000 kr i böter för att hon lagt ut känsliga bilder och information om sin sjuåriga dotter på sociala medier, av skäl som nedan kommer att utvecklas.²³² Rättsfallet belyser att föräldrarätten ibland får stå tillbaka för barnets rättigheter, att föräldrar inte alltid kan samtycka åt barnets vägnar och att yttrandefriheten kan behöva ge vika för att barnets rätt till privatliv och integritet ska kunna skyddas.

---

²²⁹ Ds 2019:23, s. 38 och 43.

²³⁰ NJA 2020 s. 273, se kap 3.3.3.

²³¹ Ds 2019:23, s. 38 och 43. Även i SOU 2016:19 görs avsevärt många jämförelser med Norge.

²³² Høgsteretts dom 5. november 2019, HR-2019-2038-A.

Även i Italien ska en mamma blivit beordrad att ta bort bilder på hennes son som hon tidigare publicerat på Facebook och att hon inte fick publicera nya bilder utan hennes sons samtycke, annars skulle hon behöva betala skadestånd till sonen. Se vidare Dwyer, Children's right to privacy, s. 12.

Norge inkorporerade barnkonventionen redan år 2003 och konventionens rättigheter är grundlagsfästa.²³³ Norge har även en särskild bestämmelse i grundlagen som slår fast att barn har rätt till skydd för sin personliga integritet.²³⁴ Det skiljer sig från den svenska hanteringen och regleringen där barnets rätt till privatliv och barnkonventionen inte har samma normhierarkiska ställning. Norges lagstiftning innehåller också flera bestämmelser som kriminaliserar integritetskänsliga bilder och uppgifter, den centrala är kränkning av privatlivets fred.²³⁵ Frågan i målet gällde om föräldern, genom publicering av foton, videos och information om barnet på sociala medier, kränkte barnets integritet och om handlingarna föll inom ramen för brottet kränkning av privatlivets fred.²³⁶ Domstolen berörde dock bredare aspekter i målet och betonar exempelvis barnets rätt till privatliv enligt artikel 16 i barnkonventionen. Rättsfallet blir därmed, trots den straffrättsliga karaktären på målet, relevant för uppsatsen i vägledande syfte.

Mamman till det sjuåriga barnet var i konflikt med socialtjänsten angående omhändertagandet av dottern och skapade en öppen grupp på Facebook som kallades “(Barnets förnamn) ska hem”.²³⁷ Där publicerade mamman bilder och videos på dottern i känslomässiga tillstånd. Mamman hade också publicerat brev från socialtjänsten som innehöll information av känslig och privat karaktär. Domstolen konstaterade inledningsvis att bilderna och informationen postats i en öppen Facebook-grupp, vilket uppfyllde lagens krav på offentligt meddelande.²³⁸ Publiceringarna innehöll videoklipp av barnet i sårbara situationer och brev från socialtjänsten med information som var hämtad från samtal mellan mamman och dottern, därav bedömdes det vara sådan känslig information som föll inom ramen för privatlivets fred.²³⁹

Rätten gick sedan in på frågan om kränkning hade skett, eftersom handlingen måste vara

---

²³³ Det framkommer bl.a. av 3 § menneskerettsloven som uppger att barnkonventionen ska ges företräde vid eventuell konflikt med annan lag.

²³⁴ 104 § tredje stycket norske grunnloven.

²³⁵ Se 267 § straffeloven. SOU 2016/17:222, s. 28.

²³⁶ La ut bilder av datteren på Facebook - tapte i Høyesterett.

<https://rett24.no/articles/la-ut-bilder-av-datteren-pa-facebook--tapte-i-hoyesterett>

²³⁷ HR-2019-2038-A, p. 12-14.

²³⁸ HR-2019-2038-A, p. 12-14.

²³⁹ HR-2019-2038-A, p. 15.

rättsstridig för att vara straffbar. Här kommer frågan om samtycke in i bilden då handlingen hade varit straffri om det hade förelegat ett godtagbart samtycke. Rätten konstaterade att ett sjuårigt barn inte har tillräcklig kompetens för att kunna samtycka i frågan. Rätten betonade att barnet inte ännu har skapat sig en sådan förståelse så att barnet har insikt om de långsiktiga konsekvenserna av mammans handlingar. Ett barn ska inte heller behöva ta ställning till samtyckesfrågan eftersom det kan förekomma press från föräldern och en lojalitetskonflikt kan uppstå.²⁴⁰ Frågan övergick då till om mamman kunde samtycka för dotterns ställe genom sin egenskap som förälder. Domstolen kom fram till att så inte kan vara fallet då det vore ett missbruk av moderns föräldraansvar och kompetens som förälder. En mamma bör inte kunna samtycka åt sin dotters vägnar för handlingar som skulle utgöra ett brott mot dottern om handlingarna utförts av en person utanför familjen.²⁴¹

I nästa steg konstaterade domstolen att rätten till privatliv inte är absolut. Det kan uppstå en konflikt med yttrandefriheten som också är ett rättsligt erkänt intresse. Domstolen uppgav att en avvägning får ske mellan barnets rätt till skydd för sitt privatliv i 104 § norska grundlagen, artikel 8 i EKMR och artikel 16 i barnkonventionen gentemot mammans yttrandefrihet i 100 § norska grundlagen och artikel 10 i EKMR.²⁴² Domstolen inledde med att konstatera att barnet har en rätt till skydd för sin personliga integritet enligt artikel 104 § norska grundlagen och att samma skydd följer av artikel 16 i barnkonventionen.²⁴³ Domstolen beaktade mål från Europadomstolen, bl.a. Axel Springer AG mot Tyskland och Krone Verlag GmbH mot Österrike, som rör förhållandet mellan rätten till privatliv och yttrandefrihet.²⁴⁴ De vägde intressena mot varandra och konstaterar att det visserligen varit en viktig kamp för mamman för att försöka få hem sin dotter. Hon borde dock ha förstått att denna sorts blottläggning av känslig information om dottern skulle kunna få stora negativa konsekvenser och att yttrandefriheten i detta fall får ge vika för barnets rätt.²⁴⁵ Högsta domstolen kom slutligen fram till att det utgjorde en kränkning av privatlivet i enlighet med 267 § norska strafflagen efter att ha betonat

---

²⁴⁰ HR-2019-2038-A, p.16-20.

²⁴¹ HR-2019-2038-A, p. 21-22.

²⁴² HR-2019-2038-A, p. 26-28.

²⁴³ HR-2019-2038-A, p. 28.

²⁴⁴ För utförligare genomgång av rättsfallen se kap. 3.3.2.

²⁴⁵ HR-2019-2038-A, p. 29-31.

barnets rättigheter enligt såväl norska grundlagen som barnkonventionen.²⁴⁶ Högsta domstolen kom därmed fram till att barnets rätt till privatliv inom ramen för den straffrättsliga bestämmelsen utgör en accepterad inskränkning i yttrandefriheten. Mamman uppges ha stämt Norge för brott mot rätten att besluta över sitt eget privatliv och brott mot yttrandefriheten i Europadomstolen.²⁴⁷

Domen bidrar till att stärka synen på barn som rättighetsbärare och självständiga rättssubjekt. Den bidrar även till en första gränsdragning mellan föräldrars rättigheter och barnets rätt till privatliv och integritet i Norge.²⁴⁸ Domen belyser att föräldrar inte ska kunna samtycka åt barnets vägnar för handlingar som är integritetskränkande för barnet eftersom det vore ett missbruk av föräldraansvaret.

Domen belyser även att när en förälders yttrandefrihet ställs mot barnets rätt till skydd för sitt privatliv och integritet kan föräldrarnas rättighet och intressen behöva ge vika. Norge har som tidigare nämnts givit barns rättigheter ett starkare konstitutionellt skydd än vad som är fallet i Sverige. Detta genom att barn har en egen bestämmelse i grundlagen för sin rätt till skydd för privatlivet och barnkonventionen har givits företrädesrätt vid eventuella normkollisioner. Rättsfallet utgör därmed inte endast ett stort steg i rätt riktning för barns rättigheter, utan lyfter även en svaghet i hanteringen av barnets rätt till privatliv inom svensk rätt. I Sverige har barnet inte givits ett eget grundlagsstadgande för sin rätt till privatliv och barnkonventionen har ställning som vanlig lag.²⁴⁹ Det kan utgöra en svaghet i skyddet eftersom lagar och rättigheters normhierarkiska ställning får betydelse vid eventuella konflikter. Vid en avvägning mellan två starka intressen som rätten till privatliv och yttrandefriheten kan det därmed underlätta att rättigheterna har samma rättsliga ställning, dvs grundlagsskyddade rättigheter. I rättsfallet används både artikel 16 i barnkonventionen och barnets rätt till skydd för sitt privatliv enligt den norska grundlagen i avvägningen mot föräldrarnas yttrandefrihet, alla av samma rättsliga valör. Det är inte säkert att en sådan avvägning hade hanterats likvärdigt eller att barnets rätt till

---

²⁴⁶ HR-2019-2038-A, p. 32-33. Även tidigare instanser kom fram till samma slutsats.

²⁴⁷ La ut bilder av datteren på Facebook - tapte i Høyesterett, s. 3.

<https://rett24.no/articles/la-ut-bilder-av-datteren-pa-facebook--tapte-i-hoyesterett>

²⁴⁸ För en noggrannare genomgång av domen (på norska) och några avslutande kommentarer, se Stang Gordin, Kommentar til dom i Høyesterett av 5. november 2019, s. 101-107.

²⁴⁹ Ponnert och Sonander, Perspektiv på barnkonventionen, s. 63.

privatliv hade fått samma plats i den rättsliga diskussionen om intressena inte ansågs vara normhierarkiskt likställda.

3.3.2 Europadomstolen - rätten till privatliv och yttrandefriheten

Som tidigare nämnts stadgar artikel 8 i EKMR en rätt till privat- och familjeliv.²⁵⁰ Alla medlemsstater i Europarådet har ratificerat barnkonventionen och den får därmed betydelse vid Europadomstolens tolkning av EKMR och i sin tur betydelse även för svensk rättstillämpning.²⁵¹ Eftersom artikel 16 i barnkonventionen är lik rätten till privatliv i EKMR är det av vägledande intresse att se hur Europadomstolen hanterar rättigheten och spänningarna mellan rätten till privat- och familjeliv och yttrandefriheten. Artiklar i EKMR har fått ett tydligare innehåll än vad som ovan uppgetts om barnkonventionen, eftersom det finns en bred praxis skapad av Europadomstolen som tydliggör hur artiklarna ska tolkas. Den svenska regeringen har uttalat att sådant som kan falla inom skyddet för artikel 8 i EKMR är spridning av integritetskränkande bilder eftersom det kan innebära en förlust av den personliga sfären.²⁵² Rätten till privat- och familjeliv är dock ingen absolut rättighet, inskränkningar i rättigheten kan ske med stöd i lag och om det bedöms vara nödvändigt i ett demokratiskt samhälle och proportionerligt.²⁵³ Rätten till privatliv kan även få ge vika för andra fri- och rättigheter, däribland yttrandefriheten i artikel 10 EKMR.

Ett ledande mål vad gäller avvägningen mellan yttrandefrihet och rätten till privatliv är *Axel Springer AG mot Tyskland*. Ett mediaföretag hade rapporterat om att en känd skådespelare hade blivit häktad för narkotikainnehav och fallet handlade om balansen mellan yttrandefriheten och den enskildes integritet.²⁵⁴ De nationella domstolarna bedömde att mediaföretaget hade kränkt mannens rätt och inskränkte därmed deras yttrandefrihet. Europadomstolen gick åt motsatta håll och sa att de nationella domstolarna inte varit proportionerliga i sin bedömning mellan personens rätt till privatliv och mediaföretagets yttrandefrihet, en kränkning av artikel 10 EKMR hade därmed skett av

---

²⁵⁰ Denna rättighet gäller var och en inom statens gränser enligt artikel 1 i EKMR.

²⁵¹ Ds 2019:23, s. 44.

²⁵² Prop. 2016/17:222, s. 30.

²⁵³ Artikel 8.2 i EKMR.

²⁵⁴ *Axel Springer AG v. Tyskland* (39954/08), p. 1 och 9.

staten.²⁵⁵ De viktiga att ta med sig från domen är de avvägningskriterier som enligt Europadomstolen ska tas i beaktande när yttrandefriheten viktas mot rätten till privatliv. Dessa är: det allmänna intresset av publicering, hur känd personen är, tidigare uppträdande hos personen, innehåll och konsekvens av publicering samt omständigheterna som förelåg när fotografierna togs.²⁵⁶

I *Von Hannover mot Tyskland* klagade dottern i kungafamiljen av Monaco på att fotografering och publicering av fotografier på henne och hennes familj kränkte hennes personliga rättigheter, såsom rätten till privatliv.²⁵⁷ Den nationella domstolen höll inte med och menade att hon var en offentlig person och att bilderna tagits på offentliga platser.²⁵⁸ Bilderna på henne tillsammans med hennes barn uteslöts snabbt från tvisten, redan i nationell domstol ansågs bilderna ha en särskilt skyddsvärd ställning.²⁵⁹ Europadomstolen kom fram till att om fotografierna var tagna i hemlighet då hon inte uppträdde som en offentlig person, kränkte det hennes rätt till privatliv och integritet och de fotografierna skulle tas bort.²⁶⁰ Domstolen bedömde att den nationella domstolen inte hade gjort en rättvis balansering av de två konkurrerande intressena mellan yttrandefriheten och rätten till privatliv. En kränkning av artikel 8 EKMR hade därmed skett.²⁶¹ Rättsfallet uppställer en skyldighet för staten att se till att rätten till privatliv även tillförsäkras enskilda emellan.²⁶² Rätten till privatliv har här även utsträckts till att omfatta ett skydd mot att i vissa fall bli fotograferad eller filmad och publicering av sådant material.²⁶³ Därmed avser rätten till privatliv bl.a. att skydda den personliga integriteten och information om privata förhållande, särskilt vad gäller barn.²⁶⁴

Krone Verlag GmbH mot Österrike handlade om en dagstidning som i nationell domstol hade dömts till att betala skadestånd för att ha publicerat detaljerad information angående en vårdnadsvist där de även röjt pojkens identitet samt publicerat ett fotografi av honom.

---

²⁵⁵ Axel Springer AG v. Tyskland (39954/08), p. 110-111.

²⁵⁶ Axel Springer AG v. Tyskland (39954/08), p. 89-95.

²⁵⁷ Von Hannover v. Tyskland (59320/00), p. 18.

²⁵⁸ Von Hannover v. Tyskland (59320/00), p. 18.

²⁵⁹ Smith, Om barns personvern, s. 124.

²⁶⁰ Von Hannover v. Tyskland (59320/00), p. 18.

²⁶¹ Von Hannover v. Tyskland (59320/00), p. 76-81.

²⁶² SOU 2008:3, s. 86.

²⁶³ Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, s. 357.

²⁶⁴ Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, s. 355-360.

²⁶⁵ Även i detta mål var det fråga om en balansering mellan yttrandefriheten och den enskildes skydd för sitt privatliv och integritet. De fotografier som hade publicerats speglade pojken i ett utsatt och känslomässigt tillstånd när myndigheten försökte ta honom från sin pappa i enlighet med ett domstolsbeslut. Det var dessa scener som visades i media tillsammans med pojkens identitet, hälsotillstånd och detaljer om hans familjeliv.

²⁶⁶ Pojken bedömdes befinna sig i en utsatt och sårbar situation och han var inte en offentlig person. Domstolen ansåg att det visserligen var legitimt att tidningen publicerade information om tvisten men att så hade kunnat ske utan att röja pojkens identifieringsuppgifter. Därmed kom domstolen fram till att den nationella domen mot företaget varken var oproportionerlig eller stred mot yttrandefriheten.²⁶⁷ Rättsfallet visar att yttrandefriheten ibland får ge vika för att barnets privatliv och integritet ska skyddas, särskilt i förhållande till vad som publiceras i media. Det visar även problematiken med att visa bilder eller annat material på barn i sårbara situationer.

I *Reklos och Davourlis mot Grekland* stadgade Europadomstolen att rätten till privatliv är en vidsträckt rättighet som inkluderar en rätt till sin identitet, vilket även ett nyfött barn har rätt till. Målet rörde en fotograf som fotograferade barnet utan föräldrarnas samtycke. Europadomstolen påpekade att när det gäller små barn är det föräldrarna som övervakar barnets rätt till skydd för privat- och familjelivet.²⁶⁸ Rättsfallet belyser att även de minsta barnen har en rätt till sitt privatliv. Det visar även föräldrarnas starka roll som beskyddare av barnets rättigheter samt deras möjlighet att samtycka åt barnets vägnar.

Målet *Söderman mot Sverige* gällde en 14-årig flicka som upptäckte att hennes styvpappa hade gömt en dold videokamera i badrummet som filmade henne när hon klädde av sig och duschade.²⁶⁹ Det är ett uppmärksammat fall där Europadomstolen resonerade kring rätten till privatliv och barnperspektivet. När flickan blev utsatt för sin styvfars handling

---

²⁶⁵ Krone Verlag GmbH v Österrike (27306/07), p. 21.

²⁶⁶ Krone Verlag GmbH v Österrike (27306/07), p. 50.

²⁶⁷ Krone Verlag GmbH v Österrike (27306/07), p. 55-63.

Se även *I Egeland och Hanseid mot Norge* där en tidning hade publicerat bilder på en gråtande kvinna som nyss dömts till ett långt straff av domstolen. Hon hade inte samtyckt till bilderna. Tidningen dömdes för publiceringen. Europadomstolen uttalade att det inte var en kränkning av yttrandefriheten i artikel 10 med hänsyn till hennes särskilt känsliga situation och personliga integritet, trots att fotografierna tagits på allmän plats. Se vidare i exempelvis SOU 2016:7, s. 100.

²⁶⁸ Reklos och Davourlis v. Grekland (1234/05), p. 41.

²⁶⁹ Söderman v. Sverige (5786/08), p. 12.

existerade ingen bestämmelse i brottsbalken som täckte den typen av handlingar och därför friades styvfadern från ansvar. Flickan förde, med hjälp av sin mamma, talan i Europadomstolen där de uppgav att det svenska rättssystemet inte tillhandahöll tillräckliga straffrättsliga åtgärder för att skydda henne mot styvpappans handlingar.²⁷⁰ Europadomstolen kom till slutsatsen att Sverige hade brustit i sin skyldighet att tillgodose flickans rätt till privat- och familjeliv i enlighet med artikel 8 EKMR. Domstolen la tyngd vid att flickan var minderårig, att styvfadern var närstående och att filmningen skett med sexuellt syfte i flickans egna hem och familjesfär. Styvfaderns handling kränkte därmed flickans integritet. Europadomstolen nämnde i sammanhanget även barnkonventionen, särskilt artikel 16 och 19.²⁷¹ Eftersom Sverige inte kunde tillgodose flickan med varken ett effektivt straffrättsligt eller civilrättsligt skydd mot kränkningen fälldes staten för kränkning av artikel 8 i EKMR.²⁷² Rättsfallet belyser bl.a. att rätten till privatliv ska respekteras även inom familjesfären och att ett barn särskilt måste skyddas mot kränkande handlingar som sker i hemmet och av familjemedlemmar. Domen visar också att staten har positiva skyldigheter att skydda enskilda mot integritetskränkande gärningar som begåtts av andra enskilda, till exempel genom att införa effektiv straffrättslig, skadeståndsrättslig eller annan lagstiftning.²⁷³

I *K.U. mot Finland* uppgav Europadomstolen att Finland brustit i sina positiva skyldigheter då en person hade lagt ut en sexuell annons i en annan pojkes namn och det saknades lagstiftning eller annan rättslig grund för att kunna kräva ut identitetsuppgifter på personen som publicerat annonsen. Även här konstaterade Europadomstolen att staten har en skyldighet att vidta aktiva åtgärder i syfte att skydda enskildas privatliv och integritet gentemot andra privatpersoner och att så inte hade skett i detta fall.²⁷⁴

Rättsfallen visar sammanfattningsvis att rätten till privatliv är en stark och mångsidig rättighet som ställer krav på staten att vidta aktiva åtgärder för att säkerställa enskildas

---

²⁷⁰ Söderman v. Sverige (5786/08), p. 59 och 86.

²⁷¹ Söderman v. Sverige (5786/08), p. 51 och skiljaktiga meningens av domaren Kalaydjieva.

²⁷² Söderman v. Sverige (5786/08), p. 117.

²⁷³ Fisher, Mänskliga rättigheter en introduktion, s. 63.

Det ledde bl.a till ett införande av straffbestämmelsen kränkande fotografering i 4 kap. 6 a § BrB och sedan i sin tur till införandet av olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § BrB, se SOU 2016:7, s. 75-76 och 629.

²⁷⁴ K.U. v. Finland (2872/02). Se också SOU 2016:7, s. 91.

skydd för sitt privatliv och integritet. Likaså att rätten till privatliv måste existera även inom familjen och att föräldrarna bevakar barnets rätt till privatliv fram tills dess att barnet själv kan göra det. När rättigheten ställs mot yttrandefriheten, tenderar den att trumfa yttrandefriheten många gånger, särskilt när det krävs för att skydda barnet.

3.3.3 NJA 2020 s. 273 - Instagrambilden utgjorde integritetsintrång

I kontexten av privatliv och integritetsskydd bör även NJA 2020 s. 273 nämnas. Även i Sverige kan det vara brottsligt att sprida bilder av känslig karaktär.²⁷⁵ Högsta domstolen har för första gången prövat brottet olaga integritetsintrång i 4 kap. 6c § BrB och den åtalade dömdes för att ha publicerat en bild på en annan person i en mycket privat situation.²⁷⁶ Bilden publicerades på Instagram och hade varken tagits eller publicerat med personens samtycke. Pojken på bilden var 17 år vid tidpunkten för händelsen. Bilden visade honom berusad, sittandes på golvet och eftersom han hade kräkts hängde han med huvudet över en toalettstol.²⁷⁷ HD påpekade att bilder eller uppgifter som faller inom bestämmelsens ram är sådana där personen i fråga befinner sig i en mycket utsatt situation. Bestämmelsen infördes med motivering av bl.a. den tekniska samhällsutvecklingen som har skapat nya former av kränkningar av den personliga integriteten, vilket HD uppgav särskilt sker på internet.²⁷⁸ HD benämner att kriminaliseringen av olaga integritetsintrång skedde med beaktande av rätten till privatliv i artikel 8 EKMR och att staten har en positiv förpliktelse att se till att det finns ett skydd mot spridning av bilder med integritetskänslig karaktär.²⁷⁹

HD:s resonemang och slutsats visar att den enskildes integritetsskydd är starkt och att offentliggörande av integritetskänsliga bilder på en underårig person på sociala medier är något som ska tas seriöst. Om publiceringen inte är accepterad två utomstående emellan bör den inte heller vara accepterad när det sker av en förälder, om publiceringen är av sådan karaktär att barnet kan uppfatta det integritetskränkande nu eller i framtiden. Sådan publicering bör rimligtvis utgöra en kränkning av barnets rätt till privatliv i

---

²⁷⁵ SOU 2020:63, s. 1135.

²⁷⁶ NJA 2020 s. 273, p. 29-30.

²⁷⁷ NJA 2020 s. 273, p. 1-2.

²⁷⁸ NJA 2020 s. 273, p. 7-8 med hänvisning till Prop. 2016/17:222, s. 1 och 29.

²⁷⁹ NJA 2020 s. 273, p. 9.

barnkonventionen eftersom det är en kränkning av den personliga integriteten. HD berör dock aldrig barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen i målet, såsom jämförelsevis gjordes i det norska rättsfallet, trots att den utsatta personen var ett barn. Det tyder på att barnkonventionen inte riktigt genomsyrar den svenska rätten på denna front ännu.

3.4 Sammanfattande analys

Att erkänna barnets rätt till privatliv kan tyckas utmana det väletablerade synsättet på familjen som en enhet och föräldrarnas traditionella roll med långtgående behörighet över sina barn.²⁸⁰ Unicef har konstaterat att barnkonventionen hjälper till att omvandla föräldrars rättigheter till principer om föräldrars ansvar, dvs. ett rättsligt ansvar som förälder att handla i enlighet med barnets bästa.²⁸¹ Louise Dane skriver att barnets bästa som utgångspunkt är att få tillgång till sina rättigheter enligt barnkonventionen.²⁸² Barnets bästa kan därmed sägas vara att deras rätt till privatliv respekteras och skyddas samt att föräldrars rättigheter inte får innebära en kränkning av barnets rättigheter.²⁸³

Vilka resonemang kan då dras utifrån rättsfallen i förhållande till tillämpning och tolkning av barnets rätt till privatliv? Först och främst visar Europadomstolens domar att staten har ett ansvar att se till att det finns ett nationellt rättsligt skydd för barnets privatliv och den personliga integriteten.²⁸⁴ Som jämförelse är EKMR, precis som barnkonventionen, ursprungligen allmänt hållen men Europadomstolen har givit konventionens artiklar ett mer konkretiserat innehåll allt eftersom nya rättsliga frågor prövats och avgjorts.²⁸⁵ Ett sådant system är inte helt olik barnkonventionens utformning och öppnar möjligheter för rättstillämpare att sätta gränser eller vidga möjligheter efterhand som både den sociala och tekniska utvecklingen förändras.²⁸⁶ Det blir synligt att yttrandefriheten och rätten till privatliv är två starka rättigheter som gärna hamnar i konflikt med varandra och att enskildas privatliv är ett sådant skyddsvärt ändamål som kan möjliggöra inskränkning i yttrandefriheten.²⁸⁷

---

²⁸⁰ Dwyer, Children's right to privacy, s. 14.

²⁸¹ Hodkin och Newell, Implementation handbook for the convention on the rights of the child, s. 76 och 232.

²⁸² Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 79.

²⁸³ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 142.

²⁸⁴ Se bl.a. Söderman v. Sverige (5786/08) och K.U. v. Finland (2872/02).

²⁸⁵ Grahn-Farley, Tillitsjuridik och den folkrättsliga paradoxen, s. 25.

²⁸⁶ Grahn-Farley, Tillitsjuridik och den folkrättsliga paradoxen, s. 108-109.

²⁸⁷ Edblad, Barnet - utan skydd i det offentliga rummet, s. 71.

Europadomstolen har i flera fall låtit yttrandefriheten ge vika för rätten till privatliv och den personliga integriteten, särskilt när det gäller barn. Det synliggörs i bl.a. *Krono Verlag GmbH mot Österrike* där även barnets skyddsvärda ställning gör sig påmind. Även vikten av att barnets privatliv och integritet är fredat från media, särskilt när det inte gäller en offentlig person eller ett allmänt intresse som betonas.²⁸⁸ I *Söderman mot Sverige* blir det tydligt hur privatlivet måste respekteras även inom familjen och att hemmet ska vara en fredad plats från integritetskränkningar.²⁸⁹ Att en förälders rättigheter skulle stå sig mot barnets rätt till privatliv när föräldern exponerar barnet på sociala medier är mot bakgrund av Europadomstolens rättighetsutveckling på privatlivets område därmed inte troligt. Barnet är ett eget rättssubjekt och en förälders rätt till privat- och familjeliv eller yttrandefrihet bör inte kunna användas som rättfärdigande för handlingar som i sin tur kränker barnets rättigheter. Ett sådant resonemang är inte heller förenligt med barnets bästa. Barnets skyddsbehov talar för att föräldrarnas yttrandefrihet och rätt till privat- och familjeliv får ge vika. Även i litteraturen uttrycks det att barnets rätt till privatliv är en sådan faktor som talar för att yttrandefriheten bör ge vika.²⁹⁰

NJA 2020 s. 273 har visat att publicering av en bild på en person i en integritetskänslig situation på sociala medier kan utgöra ett brott, om det skett utan samtycke.²⁹¹ Om vi inom svensk rätt inte accepterar denna sorts beteende och publicering från utomstående personer bör det inte heller accepteras inom familjesfären. Här utgör det norska rättsfallet ett starkt ställningstagande eftersom det konstateras att föräldrarätten måste ta ett steg tillbaka för att barnets privatliv och integritet ska kunna skyddas. En förälder ska exempelvis inte kunna samtycka åt barnets vägnar för handlingar som skulle utgöra ett brott mot barnet om de hade utförts av någon annan än föräldern.²⁹² Det norska rättsfallet belyser att barnets rätt till privatliv och integritet ska ges nödvändigt skydd när föräldern kraftigt exponerar sitt barn på sociala medier.²⁹³ Ett sådant synsätt på barnets rätt till

---

²⁸⁸ *Krono Verlag GmbH v. Österrike* (27306/07), p. 55-56.

²⁸⁹ *Söderman v. Sverige* (5786/08), p. 117 och Fisher, *Mänskliga rättigheter en introduktion*, s. 63.

²⁹⁰ Tøgersen Allstrin, *Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier*, s. 213.

²⁹¹ NJA 2020 s. 273, p. 21-29.

²⁹² Høgsterett HR-2019-2038-A, p. 21-22.

²⁹³ Høgsterett HR-2019-2038-A, p. 29-31.

privatliv är i enlighet med att barnkonventionens artiklar ska tolkas i sitt sammanhang, beakta utvecklingen i samhället och sätta barnets intressen i centrum. Barnets bästa är trots allt att få sina rättigheter respekterade.

Både i rättsfallet från Norge och Kenya har domstolen tagit upp barnets rätt till privatliv enligt artikel 16 i barnkonventionen i sina diskussioner. Barnet har då även haft ett grundlagsstadgat skydd för sin rätt till privatliv enligt den nationella rätten, dvs. att det har funnits konstitutionella regler för domstolen att väga in i bedömningen.²⁹⁴ Ett sådant konkret skydd för barnets privatliv saknas i den svenska grundlagen, där barnet inte ges ett särskilt konstitutionellt skydd för sitt privatliv och integritet. Barnkonventionen har inte heller grundlagsställning i svensk rätt. På så vis skiljer sig den svenska inkorporeringen av barnkonventionen väsentligt från den norska och afrikanska lösningen, där konventionen går före annan lag vid eventuell konflikt och där barnet givits starkare konstitutionella rättigheter.²⁹⁵

Det är problematiskt eftersom yttrandefriheten i svensk rätt är grundlagsskyddad i RF, vilket barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen inte är.²⁹⁶ Vid en normkonflikt ska som utgångspunkt grundlag gå före vanlig lag i enlighet med principen om lex superior.²⁹⁷ I ett sådant fall kan yttrandefriheten trumfa rätten till privatliv enligt normhierarkiska regler. Yttrandefriheten får visserligen underkastas inskränkningar, om inskränkningen är föreskriven i lag och är nödvändig för att respektera andra rättigheter.²⁹⁸ Om barnets rätt till privatliv kan utgöra en sådan inskränkning är inte klarlagt än och exakt hur avvägningen mellan föräldrarnas och barnets intressen kommer att se ut i praktiken är ännu oklart. Det kan dock konstateras att det föreligger en normhierarkisk problematik med anledning av att barnets rätt till privatliv inte åtnjuter ett grundlagsskydd. Barnet saknar därmed ett grundlagsstadgat skydd för sin rätt till privatliv och en företrädesrätt för barnkonventionen som skulle kunna hjälpa till att säkerställa att barnets rättigheter är normhierarkiskt starka i en avvägningssituation i förhållande till en förälders rättigheter.

---

²⁹⁴ Se bl.a. 104 § norske grunnloven.

²⁹⁵ Eberland, FNs barnekonvensjon som svensk lov, s. 63-64.

²⁹⁶ Se 2 kap. 1 § 1 p RF och även 2 kap. 19 § RF.

²⁹⁷ Cameron, Normkonflikter och EKMR, s. 852.

²⁹⁸ 2 kap. 20 § RF och artikel 10.2 i EKMR. Se även resonemang i SOU 2020:63, s. 637.

En sådan stärkt ställning av barnets rätt till privatliv skulle även bidra till att tydliggöra att barns rättigheter är viktiga och prioriterade samt kunna utgöra begränsningar i föräldrars rättigheter på en högre nivå än vad som kanske är fallet idag.

Jämte att barnet och dess rätt till privatliv tar större plats i rättstillämpningen sker samtidigt en annan utveckling i samhället, där det största hotet inte längre helt och hållet anses vara staten. Istället läggs mer och mer vikt på att även enskilda kan kränka varandras rättigheter och att många rättigheter därmed borde kunna tillämpas även horisontellt. Denna utveckling ter sig inte minst i doktrinen, men även i utländsk praxis. Ett sådant resonemang har belysts av bl.a. Titti Mattsson, Maria Grahn-Farley och är även en av de centrala frågorna i rättsfallet från Kenyas Högsta domstol.²⁹⁹ Ett resonemang som växt fram precis som att tanken om statens positiva förpliktelser en gång i tiden växte fram. Utan funktioner som direkt tillämplighet och horisontell verkan är risken att föräldrars rättigheter trumfar barnets rätt till privatliv i svensk rätt, trots den positiva utveckling som sker i praxis runt om i världen. Eftersom föräldrar då inte blir rättsligt bundna till att följa rättigheterna i barnkonventionen. Barnets rätt till privatliv skulle då inte ges den konkreta betydelsen den förtjänar och inte heller utgöra en sådan anpassning efter rådande samhälls- och teknikförändringar som behövs för att rättigheten ska bli effektiv för barnet i situationen då en förälder exponerar barnet på sociala medier.

Sammanfattningsvis kan barnet möta hinder i utövandet av rätten till privatliv mot en förälder. Barnets rätt till privatliv och integritetsskydd är ett starkt intresse men det föreligger fortfarande en osäkerhet i hur svensk rätt skulle hantera en avvägning mellan barnets och förälderns intressen samt rättigheter. Det föreligger även en osäkerhet om artikel 16 i barnkonventionen ens rättsligt kan binda en förälder och om barnet kan utkräva rätten till privatliv som en självständig rättighet i domstol. Hur en exakt tolkning och tillämpning av artikel 16 i barnkonventionen kommer att se ut i svensk rätt återstår att se tills den dag ett sådant mål når våra nationella domstolar.

---

²⁹⁹ Mattsson, Barnet och rättsprocessen, s. 123 och Grahn-Farley, Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015, s. 655-666 samt Jemima Wambui Ikere v Standard group limited & other.

4. Barnets processuella möjligheter

4.1 Inledning

Uppsatsen har hitintills fokuserat på barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen, men vad är en rättighet utan att faktiskt ha tillgång till klagomekanismer vid eventuella kränkningar av rättigheten. Därför bör även frågan om barnets processuella möjligheter här beröras. Barnkonventionen har ingen domstol kopplat till sig som har ett övergripande ansvar för att pröva klagomål från enskilda angående kränkningar av rättigheterna i konventionen. Barnrättskommittén uppger dock att det är ett underförstått krav att barn ska ha tillgång till effektiva och anpassade rättsmedel för att rättigheterna ska bli meningsfulla.³⁰⁰ Särskilt påpekas barns beroendeställning, vilket kan försvåra deras tillgång till effektiva rättsmedel.³⁰¹ I Sverige finns det ingen nationell instans som är anpassad specifikt för barn och barn är därmed hänvisade till samma klagomekanismer som vuxna.³⁰² Detta kapitel avser att undersöka vilken möjlighet barnet faktiskt har att få sin rätt prövad i domstol vid eventuell kränkning av rätten till privatliv.

4.2 Barnkonventionens klagomekanismer

Enligt artikel 4 i barnkonventionen har staterna ett ansvar att vidta åtgärder som gör det möjligt att genomföra rättigheterna, dvs. att säkerställa ett förverkligande av rättigheterna.³⁰³ Barnrättskommittén menar att ansvaret inkluderar att barn ska ges möjlighet att framföra klagomål.³⁰⁴ Barnkonventionen har, till skillnad från exempelvis EKMR, inte en egen domstol. Det finns inte heller något sanktionssystem kopplat till barnkonventionen.³⁰⁵ Utöver barnkonventionen har det efterhand tillkommit tre tilläggsprotokoll för att stärka och komplettera barnets rättigheter enligt konventionen. Sverige har ratificerat två av barnkonventionens tre tilläggsprotokoll.³⁰⁶ Det tredje

---

³⁰⁰ Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 7 och Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 5, p. 1.

³⁰¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 5, p. 24.

³⁰² Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 31.

³⁰³ Barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 5, p. 1.

³⁰⁴ Åhman, Leviner och Zillén, Barnkonventionen i praktiken, s. 116.

³⁰⁵ Grahn-Farley, Barnkonventionen en kommentar, s. 24-26.

³⁰⁶ De två protokoll som Sverige har ratificerat handlar om barn i väpnade konflikter och handel med barn, barnprostitution och barnpornografi.

protokollet som inte har ratificerats är "Optional protocol to the convention on the right of the child on a communications procedure". Enligt detta tilläggsprotokoll har barn och deras ombud rätt att framföra klagomål om brott mot konventionen till barnrättskommittén.³⁰⁷ Sverige har således inte erkänt barns rätt till klagomekanism inom barnkonventionen. På så vis blir barnet hänvisad till de nationella instanserna för möjligheten att framföra klagomål om rättighetskränkningar.³⁰⁸ Det har kritiserats av barnrättskommittén, som upprepade gånger har uppmanat Sverige att ratificera protokollet för att realisera klagomöjligheten för barn.³⁰⁹ Barnkonventionen i sig är därmed ännu inte en effektiv processuell mekanism för barns möjlighet att ta tillvara på sin rätt och få upprättelse vid kränkning av rätten till privatliv.³¹⁰

Pernilla Leviner och Unicef har påpekat att det är centralt att Sverige ratificerar även det tredje tilläggsprotokollet. De menar att tilläggsprotokollet syftar till att ge barns rättigheter ytterligare styrka på de områden som inte skyddas tillräckligt starkt av den ursprungliga konventionen.³¹¹ Leviner påpekar även att möjligheter för barnet att kunna framföra klagomål om barnets rättigheter har kränkts har ett nära samband med rätten till delaktighet och att få höras.³¹²

Vid en närmare undersökning av tilläggsprotokollet går det av artikel 7 e att utläsa vilka krav som ställs på ett tillåtet klagomål. Artikeln tar sikte på att nationella instanser måste vara uttömda innan klagomålet kan tas vidare till barnrättskommittén.³¹³ Även det innebär att barnet först måste ha processat i nationell domstol, vilket är problematiskt på grund av barnets rättsliga beroendeställning i förhållande till vuxna.³¹⁴ Jag ansluter mig ändå till åsikten att Sverige bör ratificera tilläggsprotokollet. Även om tilläggsprotokollet

---

³⁰⁷ Fisher, *Mänskliga rättigheter en introduktion*, s. 37.

³⁰⁸ Åhman, Leviner och Zillén, *Barnkonventionen i praktiken*, s. 116.
Se vidare under rubriken nationella instanser, kap. 4.2.

³⁰⁹ Barnombudsmannen, *Dom tror att dom vet bättre*, s. 53 och Barnrättskommitténs sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, *CRC/C/SWE/CO/5*, p. 61.

³¹⁰ Det har påpekats av såväl Barnombudsmannen som Unicef. Se Åhman, Leviner och Zillén, *Barnkonventionen i praktiken*, s. 17 och Barnombudsmannen, *barn och ungas klagomöjligheter samt Unicef, Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts?*.

³¹¹ Leviners, *Barnkonventionen som svensk lag*, s. 305.

³¹² Åhman, Leviner och Zillén, *Barnkonventionen i praktiken*, s. 115.

³¹³ Artikeln liknar i mångt och mycket artikel 35 i EKMR.

³¹⁴ Se vidare resonemang under kap. 4.2.

uppställer vissa krav för möjligheten att klaga, som alltså fortfarande komplicerar det för barnet, så är erkännandet av klagomöjligheter av största vikt för synen på barnet som rättighetsbärare. Tilläggsprotokollet ställer även faktiska krav på att barnet ska ha en reell möjlighet och tillgång till klagomekanismer, vilket förhoppningsvis i sin tur kan leda till ytterligare nationell förändring på den fronten.³¹⁵

4.3 Nationella instanser som barnet kan vända sig till

Som diskuterats i avsnitt 2.4.2 kan barn som utgångspunkt inte starta eller föra en process i domstol eftersom de inte har processbehörighet.³¹⁶ Det får istället överlåtas till vårdnadshavare eller annat ombud att föra barnets talan. Det föreligger därför praktiska hinder för barnet att få en rättighetskränkning prövad i de nationella instanserna. Barnet ställs i beroendeställning till sin vårdnadshavare, eller annan vuxen ställföreträdare, för att få sin process initierad och få sin röst hörd.³¹⁷ Detta oberoende av barnkonventionens ställning i Sverige.

Eugeen Verhellen anser att även om barnet givits egna rättigheter som individ så är det i praktiken inte möjligt för barnet att utöva rättigheterna till fullo. Istället utövas rättigheterna av den eller de som har vårdnadsansvaret om barnet, vilket i en rättslig kontext gör vårdnadshavare och barn till ett kompletterande koncept. Att barnet inte har någon rätt att processa i domstol hör även till synen på barnet som en icke-autonom individ som ännu inte utvecklat full förståelse för sina handlingar och konsekvenser.³¹⁸ Bestämmanderätten över barnet faller därmed i största mån på vårdnadshavaren och barnets möjlighet att upplysa om eventuella kränkningar blir villkorat i enlighet med vårdnadshavarens välvilja. Det är problematiskt att barn saknar förmågan att själva inleda en process i domstol, särskilt i de fall barnets intresse kolliderar med förälderns intresse. När barnets rätt till privatliv kränks av föräldern, dvs. av den som är barnets främsta företrädare, finns det få möjligheter för barnet att få gehör för sin rätt rent processuellt.

---

³¹⁵ Tilläggsprotokollets preamble och artikel 4. Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 7.

³¹⁶ Se 9 kap. 1 § FB. Vissa undantag finns, exempelvis mål enligt lag med särskilda bestämmelser om vård av unga och när barn är målsägande i brottmål.

³¹⁷ Unicef, Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts?, s. 19.

³¹⁸ Verhellen, Convention on the right of the child, s. 42.

Utöver de nationella domstolarna finns ett antal myndigheter som kan vara av intresse för frågan om barns processuella möjligheter. *Barnombudsmannen (BO)* är en viktig myndighet för barn i Sverige eftersom den arbetar med att upprätthålla barnkonventionen. BO:s arbetsuppgifter stadgas i lag (1993:335) om Barnombudsman. BO kan uppmana myndigheter, kommuner eller landsting att redogöra för vad de gör för att leva upp till barnkonventionen och dess rättigheter. Däremot har BO inte någon generell tillsyn och har inte befogenhet att hantera klagomål från enskilda personer. Barnrättskommittén har poängterat BO:s centrala roll för främjandet av barns rättigheter och processuella möjligheter. Enligt kommittén borde BO ges befogenhet att oberoende utreda och hantera klagomål från barn.³¹⁹ Barnrättighetsutredningen konstaterade att regeringen bör vidare utreda möjligheterna för BO att föra talan för enskilda, särskilt när det gäller en fråga som är av betydelse för rättstillämpningen.³²⁰ BO har uttalat att förutom att det skulle innebära en stärkning av barnets rättigheter, skulle det även vara till hjälp för rättstillämpningen om BO kan driva processer som leder till praxisbildning angående barnkonventionen.³²¹ I jämförelse med andra länder är den svenska BO:s befogenheter något inskränkta. I exempelvis Norge kan såväl vuxna som barn anmäla till Barneombudet som på eget initiativ eller efter anmälan kan ta upp frågan och yttra sig.³²²

Justitieombudsmannen (JO) är riksdagens ombudsman och utövar tillsyn över myndigheter så att de arbetar i enlighet med de lagar och regler som ska styra arbetet. Det gäller särskilt de lagar som reglerar rättigheter och skyldigheter för enskilda i förhållandet till det allmänna.³²³ Det krävs inte samtycke från föräldrar för att ett barn ska kunna vända sig till JO.³²⁴ En JO-anmälan kan göras om personen anser att hen eller någon annan blivit felaktigt behandlad av en myndighet eller tjänsteman på en myndighet.³²⁵ JO kan sedan rikta kritik mot myndigheten om bedömningen blir att de agerat felaktigt. *Justitiekanslern (JK)* kallas statens jurist och utövar likt JO tillsyn över myndigheter och

---

³¹⁹ Unicef, Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts?, s. 17.

Barnrättskommitténs sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/5.

³²⁰ Prop. 2017/18:186, s. 124.

³²¹ Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 32.

³²² Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 32.

³²³ JO:s hemsida, <https://www.jo.se/>.

³²⁴ Unicef, Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts?, s. 18.

³²⁵ JO:s hemsida, <https://jo.se/sv/JO-anmalan/>.

tjänstemän för att upptäcka systematiska fel. JK kan inte lägga sig i domstolarnas dömande verksamhet eller bestämma hur något ska handläggas eller avgöras.³²⁶ Vad gäller barns rätt till privatliv och integritet i förhållande till sina föräldrars användning av sociala medier, är varken JK eller JO ett anpassat forum eftersom deras verksamhet i det stora hela rör tillsyn av myndigheter. Om situationen stannar i familjesfären är en anmälan till JO eller JK alltså inte av vikt för barnet. Dessa mekanismer är inte heller barnanpassade trots att vem som helst får lov att anmäla.³²⁷

Det finns även vissa möjligheter för barnet att ta upp klagomål till *Inspektionen för vård och omsorg (IVO)*, *Skolinspektionen* och *Barn- och elevombudet (BEO)*. Eftersom dessa tillsynsförfaranden inte berör förhållandet mellan föräldern och barnet vid föräldrars exponering av barnet på sociala medier, så utgör det inte någon aktuell möjlighet för barnet att få upprättning i nämnda situation.³²⁸

4.4 Sammanfattande analys

Barnrättighetsutredningen har uttryckt att det föreligger ett behov av att stärka barnets möjligheter att faktiskt kunna utkräva sina rättigheter och hänvisar bl.a. till barnrättskommitténs uttalande om att det krävs effektiva rättsmedel vid kränkningar av rättigheterna för att barnkonventionen ska få betydelse för barnet.³²⁹ Barnet bör även ha tillgång till anpassad information samt stöd för att kunna föra sin talan.³³⁰ Jag kan sammanfattningsvis konstatera att även om barnet i dagsläget har en rätt till privatliv så kommer barnet att möta processuella hinder att få lämplig upprättelse i de fall rättigheter har kränkts av en förälder. Barnet har ingen möjlighet att vända sig till barnrättskommittén och har begränsade möjligheter att få gehör vid nationella instanser. Barnet har således inte tillräckligt effektiva rättsmedel att tillgå i situationen. Det faktum att det ännu inte finns något svenskt rättsfall på området är kanske inte så underligt när barnets klagomekanismer är så pass inskränkta som de faktiskt är i svensk rätt idag.³³¹

---

³²⁶ JK:s hemsida, <https://www.jk.se/om-oss/>.

³²⁷ Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 19-20.

³²⁸ Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 22-26.

³²⁹ Prop. 2017/18:186, s. 124.

³³⁰ Prop. 2017/18:186, s. 124 och Barnombudsmannen, Barn och ungas klagomöjligheter, s. 30.

³³¹ Juridiska institutionen på Stockholms universitet är en av de remissinstanser som uttryckt rädslan över att frågor som rör barns rättigheter inte kommer till domstol om inte förändringar sker i den faktiska möjligheten för barnet att väcka talan. Se vidare utveckling i Leviner, Barnkonventionen som svensk lag, s. 299.

Rätten till privatliv blir därför en rättighet utan tillräckliga processuella möjligheter för barnet, eftersom barnet blir beroende av föräldrarnas välvilja. Mot denna bakgrund bör barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll ratificeras och BO ges möjlighet att hantera klagomål från barn, i ett försök att stärka barnets klagomöjligheter. I en promemoria från år 2019 föreslås även att det bör inrättas en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige.³³² Förslaget innebär att en institution upprättas med det övergripande ansvaret att självständigt säkerställa och främja mänskliga rättigheter i Sverige.³³³ Förhoppningsvis kanske barnet därigenom ges nya, förbättrade och anpassade klagomöjligheter.³³⁴

Det går även att problematisera andra vinklar av barnets klagomöjligheter. Även om de processuella hindren skulle upphöra kan praktiska och mänskliga hinder föreligga. Barnet kanske inte vill genomgå en rättslig process eftersom det kan skapa en oönskad konflikt inom familjen. Faktorer såsom kommunikationssvårigheter och funktionshinder hos barn behöver också beaktas i sammanhanget. Ett generaliserat exempel är att trots att en sjuåring skulle ges möjligheten att ta upp klagomål i nationella eller internationella instanser föreligger sannolikt inte en sådan förståelse för rättssystemets funktion och uppbyggnad att barnet faktiskt skulle utnyttja möjligheten. Det kan i praktiken vara så att barnet inte skulle göra en anmälan, föra en rättslig process eller ens inneha en förståelse för konsekvenserna av föräldrarnas exponering av barnet på sociala medier. Det kan därmed behövas andra kompletterande system och regler, såsom anmälningsplikt för de som arbetar eller kommer i kontakt med barn och även särskilt barnanpassade system. Denna problematik gör det svårt att komma runt de processuella hinder som föreligger för barn, men det tar inte bort det faktum att vi måste börja i någon ände. Barns tillgång till effektiva rättsmedel måste förbättras och synen på barnet som en kompetent och rättighetsbärande individ måste stärkas i svensk rätt.

---

³³² Ds 2019:4.

³³³ Ds 2019:4, s. 9-10.

³³⁴ Barnombudsmannen Remissvar, Dnr: BO 2019-0117-2.

5. Är barnets rätt till privatliv tillräckligt skyddat?

Respekten för barnets privatliv och integritet är centralt för erkännandet av barnets fulla människovärde.³³⁵ Genom utredningen har jag kunnat konstatera att rätten till privatliv i artikel 16 i barnkonventionen kan utgöra ett skydd för barnet när föräldrar publicerar bilder, videos eller information om barnet på sociala medier.³³⁶ Frågan återstår dock om rätten till privatliv är ett tillräckligt och fullgott skydd som barnet faktiskt blir behjälpt av i situationen.

Barnkonventionen och dess inkorporering i svensk rätt är ett stort steg i rätt riktning för barnets samhälleliga och rättsliga ställning. Rätten till privatliv ser bra ut till ytan men genom att bryta ner rättighetens olika rättsliga delar har uppsatsen kunnat belysa att rättigheten i dagslägen är ett verktyg med vissa brister, särskilt när det kommer till relationen mellan barn och föräldrar. Det föreligger en osäkerhet om artikel 16 i barnkonventionen är direkt tillämplig, om rättigheten kan tillämpas horisontellt i relationen mellan barnet och föräldern och hur barnets rätt vägs mot föräldrars rättigheter och intressen. Barnet möter även stora svårigheter vad gäller den processuella delen av att kunna tillgodogöra sig sin rätt till privatliv, där barnet blir beroende av vuxna för att kunna tillvarata sin rätt fullt ut.³³⁷ Utifrån ett barnrättsperspektiv är bristerna problematiska och rätten till privatliv utgör inte ett fullgott skydd för barnet i dagsläget. Det krävs rättsliga förändringar och några reflektioner över hur den svenska rätten skulle kunna åstadkomma ett starkare skydd för barnets privatliv ska därför beröras.

När barnet inte själv kan tillvarata sina rättigheter är det viktigt att föräldrarna och staten tillsammans ser till att barnets rättigheter respekteras och skyddas.³³⁸ Staten har en skyldighet enligt artikel 4 och 16.2 i barnkonventionen att vidta åtgärder för att säkerhetsställa barnets rättsliga skydd för sitt privatliv. Det bör först och främst innebära att föräldrars rättigheter och intressen inte får förverkligas på bekostnad av barnets rätt till

---

³³⁵ Edblad, *Barnet - utan skydd i det offentliga rummet*, s. 69.

³³⁶ Se kap 2 i uppsatsen och exempelvis Smith, *Om barns personvern*, s. 113.

³³⁷ Se särskilt kap 3-4 i uppsatsen.

³³⁸ Smith, *Om barns personvern*, s. 107.

privatliv. Barnombudsmannen menar att det är i enlighet med barnets bästa att förstärka barnets integritetsskydd.³³⁹ Barn är, precis som vuxna, egna individer med egna åsikter, tankar och känslor.³⁴⁰ Barn har dock ännu inte den utvecklade mognad och kunskap som vuxna oftast innehar och är därför i behov av extra skydd och stöd i livet.³⁴¹ Detta stöd ska främst komma från barnets föräldrar, men även staten har en skyldighet att säkerställa att barnet har rättsligt skydd för sina behov.³⁴² Barnombudsmannen m.fl. har påpekat att föräldrarätten behöver ta ett steg tillbaka för att barnrätten ska kunna växa, särskilt när det kommer till att värna om barnets rätt till privatliv.³⁴³ Barnet har en egen sfär för sin personliga integritet och det måste sättas en gränsdragning för vad barnets förälder kan samtycka till åt barnets vägnar.³⁴⁴ För att barnet ska vara behjälpt av sina rättigheter enligt barnkonventionen måste föräldrarätten begränsas i motsvarande mån.³⁴⁵ Föräldrars rättigheter och skyldigheter kan inte vara så starka att de tillåts publicera integritetskränkande bilder eller information om barnet, oavsett intentionen med publiceringen. Barnets rätt till skydd för sitt privatliv bör därför vara en grundläggande och uttryckligen stadgad begränsning i föräldraansvaret.

Barnrättskommittén har i sin senaste slutsats och rekommendation till Sveriges rapport påpekat att Sverige borde utveckla regelverk som skyddar barns privatliv samt borde utbilda barn och föräldrar om säkerhet på internet.³⁴⁶ Uppsatsen har bl.a. vänt blicken mot den norska hanteringen av barnets rätt till skydd för sitt privatliv i syfte att belysa både brister och möjligheter i den svenska rätten. I Norge är barnkonventionen inkorporerad sedan år 2003 och har ställning som grundlag.³⁴⁷ Norge har även infört en regeln i grundlagen om barnets rätt till respekt för sin mänskliga värdighet och skydd för barnets personliga integritet.³⁴⁸ År 2019 dömde sedan den norska Högsta domstolen en förälder

---

³³⁹ Barnombudsmannens remissvar, Dnr 3.9:0560/17, Så stärker vi den personliga integriteten, s. 1.

³⁴⁰ Schiratzki, Barnrättens grunder, s. 30.

³⁴¹ Barnombudsmannen, Dom tror att dom vet bättre, s. 12.

³⁴² Artikel 4 och 16.2 i barnkonventionen.

³⁴³ Barnombudsmannen, Dom tror att dom vet bättre, s. 7 och 31.

³⁴⁴ Edblad, Barnet - utan skydd i det offentliga rummet, s. 74.

³⁴⁵ Tøgersen Allstrin, Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sociala medier, s. 204.

³⁴⁶ Barnrättskommitténs sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/5, p. 24 a-c.

³⁴⁷ Det framkommer bl.a. av 3 § menneskerettsloven som även uppger att barnkonventionen ska ges företräde vid eventuell konflikt med annan lag.

³⁴⁸ 104 § norska grundloven.

för att ha publicerat integritetskränkande bilder och information om sitt barn på sociala medier.³⁴⁹ Det norska hanteringen av barnets rätt till privatliv, såväl inom lagstiftningsområdet som deras ståndpunkt genom rättsfallet, bör stå till ledning för Sveriges riktning i frågan om hur vi ska hantera föräldrars exponering av barnet på sociala medier. Sverige bör ge barnet starkare konstitutionella rättigheter genom att transformera centrala rättigheter från barnkonventionen till grundlagen och ge barnkonventionen ett grundlagsstadgande. En sådan stärkt ställning för barnets rätt till privatliv skulle innebära att föräldrars rättigheter, såsom yttrandefriheten, inte skulle kunna hamna i normhierarkiskt underläge vid en konflikt med grundlagsstadgade rättigheter. Barnets rätt till privatliv skulle då vara ett erkänt intresse av samma rättsliga valör och på så vis öppna upp för en mer jämlik avvägningssituation när föräldrars rättigheter ställs mot barns rättigheter. Det skulle även stärka självständigheten av barns rätt till privatliv enligt barnkonventionen och utgöra en markering av att barns rättigheter är av högsta prioritet. Det krävs överlag ett ökat barnrättsperspektiv, inte bara vad gäller barnets egna rättigheter utan även ett barnrättsperspektiv på föräldrars rättigheter.³⁵⁰ Detta i syfte att försäkra att avvägningen, i de fall föräldrar och barns rättigheter eller intressen kolliderar, görs i enlighet med barnets bästa.

Möjligheterna för en horisontell tillämpning av rättigheterna i konventionen bör även ses över. Det är inte enbart staten som kan riskera att kränka barnets rättigheter, utan även individer i barnets närhet, däribland föräldrar.³⁵¹ Eftersom barnkonventionen ska tolkas dynamiskt och utifrån dagens samhälle bör möjligheten finnas att tillämpa rätten till privatliv även mellan enskilda. Det skulle möjliggöra att barnet i praktiken kan utkräva sina rättigheter enligt konventionen mot en förälder. Artikel 16 i barnkonventionen bör även bedömas vara direkt tillämplig, i syfte att ge barnets rätt till privatliv fullt skydd och genomslag. En sådan tillämpning skulle ge artikel 16 en konkret betydelse och en självständighet så att rätten till privatliv kan hävdas både mot en förälder och i domstol.

NJA 2020 s. 273 visar att Högsta domstolen anser att det är viktigt att respektera

---

³⁴⁹ Se kap 3.3.1 för genomgång av rättsfallet, Högsterett HR-2019-2038-A.

³⁵⁰ Steinberg, *Sharenting: Children's privacy in the age of social media*, s. 883.

³⁵¹ Mattsson, *Barnet och rättsprocessen*, s. 123 och *Jemima Wambui Ikere v Standard group limited & other*.

enskildas personliga integritet genom att inte tillåta publicering av integritetskränkande bilder på sociala medier utan samtycke från personen.³⁵² Som tidigare nämnts bör detta rimligtvis innebära en utveckling där sådan integritetskränkande publicering inte heller är accepterat inom familjesfären.

Barnrättskommittén har tidigare påpekat att Sverige borde stärka mekanismerna för att ha tillsyn över och åtala för brott mot barns rättigheter.³⁵³ Tidigare i år lyfte barnrättskommittén återigen att Sverige behöver stärka olika mekanismer för att ha bättre tillsyn över kränkningar av barnets rättigheter, särskilt relaterat till den tekniska utvecklingen.³⁵⁴ Det är därmed hög tid att Sverige erkänner barnet en individuell klagorätt, genom att exempelvis ratificera barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll om barns klagorätt. I vart fall borde barnets processuella möjligheter stärkas genom att ge BO mandat att hantera klagomål från barn relaterat till rättigheterna i barnkonventionen. Barn bör även ges det stöd och anpassningar som krävs för att de i så stor utsträckning som möjligt ska kunna använda sig av de rättsmedel som ställs till förfogande.³⁵⁵ Det skulle stärka synen på barnet som rättighetsbärare och ge barnkonventionen utrymme att verka enligt sin fulla potential.

Sammanfattningsvis kan sägas att Sverige har kommit långt med arbetet att försöka stärka barns rättigheter. Ännu föreligger dock brister. Det gäller särskilt för barnets rätt till privatliv och integritet i förhållande till sina föräldrar och föräldrars möjligheter att relativt fritt exponera barnet på sociala medier. Eftersom Sverige godtagit att barn har egna rättigheter och att de ska ses som rättighetsbärare, bör det rimligtvis åvila staten att se till att rättigheterna som barn innehar faktiskt kan tillämpas i praktiken och ger skydd i situationer som uppstår i samhället idag. För att så ska vara fallet för barnets rätt till privatliv enligt artikel 16 i barnkonventionen krävs därmed förändring och förbättring.

---

³⁵² NJA 2020 s. 273, p. 21-29.

³⁵³ Barnrättskommitténs sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/5, p. 24 a-c.

³⁵⁴ Barnrättskommitténs list of issues prior to submission of the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden, CRC/C/SWE/QPR/6-7, p. 16 a-b.

³⁵⁵ Unicef, Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts?, s. 17.

6. Slutsatser

Uppsatsen har belyst att barnet enligt artikel 16 i barnkonventionen har en rätt till skydd för sitt privatliv och personliga integritet. När en förälder exponerar barnet genom att publicera bilder, videos eller information om barnet på sociala medier, kan föräldern därmed kränka barnets rätt till privatliv. Det är önskvärt att det skulle räcka med en påminnelse till föräldrar för att de skulle reflektera över och välja att avstå från publicering på sociala medier som, utifrån barnets eget perspektiv och personliga sfär, uppfattas som integritetskränkande. Då hade denna sorts problematik inte behövt en rättslig lösning. Sannolikt kommer dock fenomenet sharenting snarare att öka än minska i framtiden, till följd av den digitala framväxten. Ansvar hamnar därmed ytterst på staten att vidta åtgärder och aktivt ta ansvar för att se till att den svenska rätten inte uppställer hinder som bromsar genomslaget av barnets rättigheter, särskilt vad gäller rätten till privatliv och synen på barnet som rättighetsbärare.

Den centrala och övergripande frågan i uppsatsen har varit om artikel 16 i barnkonventionen utgör ett effektivt rättsligt skydd för barnet eller om det föreligger hinder som gör att rättigheten i praktiken ger upphov till mindre skydd än vad den utåt sett ger sken av. Sammanfattningsvis har analysen belyst att barnets rätt till skydd för sitt privatliv och sin personliga integritet har tagit större plats i rättsliga diskussioner under de senaste åren. Trots det har uppsatsen även kunnat identifiera att barnet kan komma att ställas inför (minst) tre hinder vid utövande av rätten till privatliv gentemot en förälder.

Det första hindret relaterar till föräldrars intressen och rättigheter.³⁵⁶ En förälder har en långtgående bestämmanderätt över barnet enligt såväl artikel 5 och 18 i barnkonventionen som 6 kap i FB. Rätten att bestämma över barnets personliga angelägenheter och presumtionen att föräldrar vet sitt barns bästa kan skapa en spänning mellan barnets och föräldrars intressen i de fall dessa ställs mot varandra. En förälder har även egna rättigheter, såsom rätt till privat- och familjeliv och yttrandefrihet. Föräldrarnas rättigheter och intressen kan därmed komma i konflikt med barnets. Å ena sidan har uppsatsen med jämförelser från bl.a. Europadomstolens och norsk praxis visat att

---

³⁵⁶ Se kap 2.4, 2.5 och 3.3.

privatlivet och den personliga integriteten har givits ett starkt skydd samt att yttrandefriheten många gånger får ge vika för rätten till privatliv. Å andra sidan är yttrandefriheten grundlagsskyddad i svensk rätt medan barnkonventionen har fått ställning som vanlig lag. Eftersom grundlag går före vanlig lag kan barnets rätt till privatliv hamna i ett normhierarkiskt underläge vid en konflikt mellan föräldern och barnets rättigheter. Det är möjligt att barnets rättigheter inte får samma vikt i diskussionen och avvägningen redan på den grund att barnets intresse inte är av lika hög rättslig valör. Det föreligger således en osäkerhet i hur barnets rättigheter vägs mot föräldrars rättigheter och om artikel 16 i barnkonventionen är en tillräckligt stark och självständig rättighet i ett sådant scenario.

Det andra hindret som barnet kan möta relaterat till den osäkerhet som föreligger angående om artikel 16 i konventionen är en rättighet som gäller mellan barnet och staten eller om den även går att tillämpa horisontellt mot enskilda. En horisontell tillämpning är en förutsättning för att rätten till privatliv rättsligt ska kunna riktas mot en förälder. Utan en horisontell tillämpning blir barnets rätt till privatliv i dagens samhälle en begränsad rättighet. Det är ännu oklart om det i en domstolsprocess skulle gå att åberopa att föräldern har kränkt barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen. Det finns dock en utveckling inom såväl doktrinen som kenyansk rättspraxis som förespråkar en sådan tolkning av artikel 16 i barnkonventionen.³⁵⁷ Sådana resonemang har dock främst skett i förhållande till rättigheter som stadgas i grundlagen. Problematiken kring horisontella rättigheter är därmed på sätt och vis sammanlänkat med att varken barnkonventionen som helhet eller barnets rätt till privatliv har givits något grundlagsstadgande i svensk rätt. En liknande osäkerhet föreligger kring huruvida rätten till privatliv är direkt tillämplig. Utan en sådan funktion finns ingen direkt rättighet att utkräva och artikel 16 i konventionen får då inte en självständig konkret betydelse. Den behöver då kombineras med andra regler för att få effekt.³⁵⁸

Det tredje hindret är att barnet möter processuell problematik i de fall barnet skulle vilja föra en rättslig process på grund av en kränkning av rätten till privatliv.³⁵⁹ Barnet har inte

---

³⁵⁷ Se kap. 3.2.2.

³⁵⁸ Se kap 3.2.1.

³⁵⁹ Se kap. 4.

tillgång till lämpliga klagomöjligheter, varken genom barnkonventionen eller genom nationella instanser. Barnet blir än en gång beroende av sina föräldrar eller annan vuxen ställföreträdarens välvilja för att kunna tillgodogöra sig rättigheten fullt ut. Det blir extra problematiskt när det är en förälder som har kränkt barnets rättighet och som därmed har motstående intressen i frågan.

Analysen har förutom att belysa de brister som föreligger vid tillämpningen av barnets rätt till privatliv enligt barnkonventionen även försökt lyfta de möjligheterna som finns att läka bristerna och därigenom försöka åstadkomma ett starkare skydd för barnet.³⁶⁰ Barnets bästa kan inte vara att exponeras på ett integritetskänsligt vis på sociala medier av sin förälder, oavsett förälderns intention. De förslag som givits är att begränsa den starka föräldrarätten, att ge barnkonventionen grundlagsställning och stärka barnets konstitutionella rättigheter. Funktioner som horisontell tillämpning och direkt tillämplighet bör tillämpas i syfte att ge barnets rätt till privatliv i barnkonventionen en självständig och kontextuell betydelse. Utöver det bör även möjligheterna för barnet att få en reell och effektiv klagomöjlighet vid kränkningar av sina rättigheter utökas. Det bör ske tillsammans med andra åtgärder som kan ge barn stöd och anpassade förfaranden.

Slutligen har HD fastställt att publicering av integritetskänsliga bilder på en annan person på sociala medier, utan samtycke, är oacceptabelt och inte minst straffbart.³⁶¹ Detta handlingsmönster bör därför inte heller accepteras när det sker inom familjen. Barn är inte bihang till sina föräldrar och ska inte behöva leva med de oförutsedda framtida konsekvenserna av att föräldrarna exponerar barnet på sociala medier. Barn är egna individer med egna rättigheter som ska bemötas med respekt. För fast man är liten är man minst lika viktig som en stor.

---

³⁶⁰ Se kap. 5.

³⁶¹ Se NJA 2020 s. 273 i kap 3.3.3.

7. Avslutande reflektioner för framtida forskning

Vi vet ännu inte konsekvenserna av att dagens barn exponeras av sina föräldrar på sociala medier, eftersom de är första generationen att uppleva utvecklingen av hur det privata blir allt mer offentligt. Det är därmed oerhört viktigt att fortsätta undersöka barnets rätt till privatliv och integritet löpande med samhällsutvecklingen samt att fortsätta stärka barnets rättigheter i Sverige. Barnrättskommittén arbetar med att ta fram en ny allmän kommentar. Kommentaren tar sikte på barns rättigheter i relation till den digitala miljön, där särskilt rätten till privatliv berörs.³⁶² I uppsatsen har endast det preliminära utkastet använts och inför framtida forskning är det av värde att undersöka det slutliga resultatet. Norska barnombudsmannen har till barnrättskommittén lyft frågan om hur det kontroversiella ämnet att föräldrar delar bilder på sina barn bör hanteras i förhållande till barnets rättigheter. Ombudsmannen har framfört bl.a. att det bör tydliggöras vad barn själva bestämmer respektive vad föräldrar bestämmer.³⁶³ Det kan förhoppningsvis utgöra vägledning angående hur artikel 16 i barnkonventionen bör tillämpas i sammanhanget.

Human Rights Council har tillsatt en s.k. Special Rapporteur som ska utreda barns rätt till privatliv och hur rätten till privatliv hanteras i förhållande till andra aktörer och i förhållande till barnets växande autonomi. Detta arbete faller in under Human Rights Councils tema 'A Better Understanding of Privacy'.³⁶⁴ Syftet är att öka medvetenheten om hur viktig rätten till privatliv och tillgång till effektiva rättsmedel är i den digitala eran. Även om UDHR och ICCPR inte har diskuterats inom ramen för denna uppsats, utgör arbetet ett möjligt förtydligande och medvetande om barnets rätt till privatliv i det digitala samhället.³⁶⁵ Arbetet ska presenteras i mars 2021 och i nuläget kan intresserade parter skicka in inlagor för att ge ett vidare perspektiv till undersökningen.³⁶⁶

---

³⁶² Utkast av barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25.

³⁶³ Norska barnombudsmannens inlägga till barnrättskommittén allmänna kommentar nr 25, s. 1.

³⁶⁴ Special Rapporteur on the Right to Privacy 'A Better Understanding of Privacy: Children's right to Privacy'. <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Privacy/SR/Pages/SRPrivacyIndex.aspx>

³⁶⁵ Artikel 12 i UDHR och artikel 17 i ICCPR.

³⁶⁶ Special Rapporteur on the Right to Privacy 'A Better Understanding of Privacy: Children's right to Privacy'. https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Privacy/SR_Privacy/2020_July_SRP_Call_for_Submissions_and_Note.pdf

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck³⁶⁷

Regeringens propositioner

- Prop. 1989/90:107. Om godkännande av FN-konventionen om barnets rättigheter.
Prop. 2009/10:232. Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige.
Prop. 2016/17:222. Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.
Prop. 2017/18:186. Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.

Statens offentliga utredningar

- SOU 1979:63. Barnets rätt.
SOU 1997:116. Barnets bästa i främsta rummet.
SOU 2007:22. Skyddet för den personliga integriteten - Kartläggning och analys.
SOU 2008:3. Skyddet för den personliga integriteten - Bedömningar och förslag.
SOU 2016:7. Integritet och straffskydd.
SOU 2016:19. Barnkonventionen blir svensk lag.
SOU 2016:41. Hur står det till med den personliga integriteten.
SOU 2017:6. Se barnet!
SOU 2020:47. Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag.
SOU 2020:63. Barnkonventionen och svensk rätt.

Departementsserien, kommittédirektiv och remissvar

- Dir 2018:20. Kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med barnkonventionen.

Dir 2019:57. Tilläggsdirektiv till barnkonventionsutredningen.

Ds 2019:23. Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter.

---

³⁶⁷ För organiserandet av käll- och litteraturförteckningen och fotnoter har boken "Att skriva juridik" använts, se Jensen m.fl, Att skriva juridik, s. 87 och framåt.

- Ds 2019:4. Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige.
- Dnr 3.9:0560/17. Barnombudsmannens remissvar. Så stärker vi den personliga integriteten.
- Dnr 3.9:0283/16 Barnombudsmannens remissvar, Barnkonventionen blir svensk lag.

Rättsfall

Svenska domstolar
NJA 2020 s. 273

Internationella och utländska domstolar
Axel Springer AG v. Tyskland (39954/08)

Egeland och Hanseid mot Norge (34438/04)

Handyside v. Storbritannien (5493/72)

HR-2019-2038-A, Norges Høyesterett

Jemima Wambui Ikere v. Standad group limited & other

Krone Verlag GmbH v. Österrike (27306/07)

K.U v. Finland (2872/02)

Reklos v. Davourlis v. Grekland (1234/05)

Söderman v. Sverige (5786/08)

Von Hannover v. Tyskland (59320/00)

Förenta nationerna

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 4 (2003) om ungdomars hälsa och utveckling inom ramen för konventionen om barnets rättigheter, CRC/GC/2003/4.

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 5 (2003) om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6), CRC/GC/2003/5.

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 7 (2005) om genomförandet av barnets rättigheter under tidig barndom, CRC/C/GC/7.

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 12 (2009) om barnets rätt att bli hörd, CRC/C/GC/12.

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 13 (2011) om barnets rätt till frihet från alla former av våld, CRC/C/GC/13.

Barnrättskommittén, Allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa, CRC/C/GC/14.

Barnrättskommittén, Utkast till allmän kommentar nr 25 (2020) on children's rights in the digital environment, unpublished version. Den finns att tillgå på:

https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared%20Documents/1_Global/CRC_C_GC_25_9235_E.pdf och

<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/GCChildrensRightsRelationDigitalEnvironment.aspx> (hämtad 2020-10-15)

Barnrättskommittén, Sammanfattande slutsatser och rekommendationer avseende Sveriges femte periodiska rapport, CRC/C/SWE/CO/5.

Committee on the Rights of the Child, List of issues prior to submission of the combined sixth and seventh periodic reports of Sweden, United Nations, advanced unedited version.

Norska barnombudsmannens inlägga till barnrättskommitténs allmänna kommentar, nr 25. [Norwegian Ombudsman for Children.pdf \(ohchr.org\)](#) (hämtad 2020-11-30)

Litteratur

Böcker

Danelius, Hans, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis - en kommentar till Europakonvention om de mänskliga rättigheterna*, Upplaga 5, Stockholm: Norstedts juridik AB, 2015.

Fisher, I, David, *Mänskliga rättigheter en introduktion*, Upplaga 9, Stockholm: Nordstedts Juridik AB, 2020.

- Grahn-Farley, Maria, *Barnkonventionen: en kommentar*, Upplaga 1, Studentlitteratur, Lund, 2019.
- Grahn-Farley, Maria, *Att förstå barnkonventionen, en överblick*, Lund: Studentlitteratur AB, 2020.
- Grahn-Farley, Maria, *Tillitsjuridik och den folkrättsliga paradoxen - FN:s rättigheter i mötet med den svenska rätten*, Uppsala: Iustus Förlag AB, 2019.
- Hodgkin, Rachel och Newell, Peter, *Implementation handbook for the convention on the rights of the child*, Upplaga 3, Geneve: Unicef, 2007.
- Jensen, Ulf, Rylander, Staffan, och Lindblom, Per Henrik, *Att skriva juridik, regler och råd*, Upplaga 5:3, Uppsala: Iustus Förlag AB, 2012.
- Mattsson, Titti, *Barnet och rättsprocessen - Rättssäkerhet, integritetsskydd och autonomi i samband med beslut om tvångsvård*, Lund: Juristförlaget i Lund, 2002.
- Mattsson, Titti, *Barnet som subjekt och aktör: en rättslig studie om barn i familjehem*, Uppsala: Iustus Förlag AB, 2006.
- Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.) *Juridisk metodlära*, Upplaga 2:2, Lund: Studentlitteratur AB, 2018.
- Ponnert Lina, Sonander Anna (red), *Perspektiv på barnkonventionen - forskning, teori och praktik*, Lund: Studentlitteratur AB, 2019.
- Schelin, Johan, *Kritiska perspektiv på rätten*, Stockholm: Poseidon Förlag AB, 2018.
- Schiratzik, Johanna, *Barnrättens grunder*, Upplaga 7:1, Lund: Studentlitteratur AB, 2019.
- Singer, Anna, *Barnets bästa – om barns rättsliga ställning i familj och samhälle*, Upplaga 7, Stockholm: Norstedts Juridik AB, 2019.
- Verhellen, Eugene, *Convention on the rights of the child, Background, motivation, strategies, main themes*, Upplaga 3, Leuven: Garant publishers, 2000.
- Åhman, Karin, Leviner, Pernilla och Zillén, Kavor (red.) *Barnkonventionen i praktiken, rättsliga utmaningar och möjligheter*, Stockholm: Norstedts Juridik, 2020.

Elektroniska källor

Artiklar

Axberger, Hans-Gunnar, *Rättigheter II*, SvJT 2018, s. 849-875.

<https://svjt.se/svjt/2018/849> (hämtad 2020-10-31)

Blum-Ross, Alicia, Livingstone, Sonia, "Sharenting," *Parent Blogging, and the Boundaries of the Digital Self*, 15(2) *Popular Communication* 110, 2017.

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15405702.2016.1223300> (hämtad 2020-11-17)

Brosch, Anna, *Sharenting – Why do parents violate their children's privacy?*, *New Educational Review*, 54(4), pp. 75–85, 2018.

https://www.researchgate.net/publication/332154275_Sharenting_-_Why_Do_Parents_Violate_Their_Children's_Privacy (hämtad 2020-10-10)

Cameron, Iain, *Normkonflikter och EKMR*, SvJT 2007, s. 851-861.

[Normkonflikter och EKMR | SvJT](#) (hämtad 2020-11-02)

Dane, Louise, *Den reglerade invandringen och barnets bästa*, *Barns rätt till familjeliv och privatliv enligt barnkonventionen, Europakonventionen, EU-rätten och svensk utlänningslagstiftning*, Stockholm: Stockholms universitet, 2019.

<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1343690/FULLTEXT02.pdf> (hämtad 2020-11-14)

Dwyer, James G och Blecher-Prigat, Ayelet, *Children's Right to Privacy*, *The Oxford Handbook of Children and the Law*, chapter 18, Oxford University Press, s. 362-391, 2020.

<https://www-oxfordhandbooks-com.ezproxy.ub.gu.se/view/10.1093/oxfordhb/9780190694395.001.0001/oxfordhb-9780190694395-e-18> (hämtad 2020-11-01)

Edblads, Cornelia, *Barnet - utan skydd i det offentliga rummet*, *Juridisk publikation* 1/2012, s. 67-82.

http://juridiskpublikation.se/wp-content/uploads/2014/10/12012_Cornelia-Edblads.pdf (hämtad 2020-09-13)

Emberland, Marius, *FNs barnekonvensjon som svensk lov*, *Lov og Rett*, Vol.59:2, s. 63-64, 2020.

https://www.idunn.no/lor/2020/02/fns_barnekonvensjon_som_svensk_lov (hämtad 2020-11-16)

Grahn-Farley, Maria, *Fördragskonform tolkning av MR-traktat*, SvJT 2018, s. 450-463.
https://pro-karnovgroup-se.ezproxy.ub.gu.se/b/documents/2527357?dq=F%C3%B6rdragskonform%20tolkning%20av%20MR-traktat&q=F%C3%B6rdragskonform%20tolkning%20av%20MR-traktat#SVJT_2018_S_0450 (hämtad 2020-09-20)

Grahn-Farley, Maria. *Högsta domstolens rättighetspraxis från 2003 till 2015: utmaningar och möjligheter med en inkorporering av Barnkonventionen*. Europarättslig tidskrift 3, 651–667, 2017. <http://www.ert.se.ezproxy.ub.gu.se/> (hämtad 2020-09-20)

Halldén, Gunilla, *Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp*, Pedagogisk Forskning i Sverige, årg 8 nr 1-2, s. 12-23, 2003.
<https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1196/1045> (hämtad 2020-09-04)

Hughes, Kristy, *The child's right to privacy and article 8 European Convention on human rights*, Law and childhood studies, chapter 26, Oxford University Press, s. 456-486, 2012.
<https://oxford.universitypressscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199652501.001.0001/acprof-9780199652501-chapter-26> (hämtad 2020-11-20)

Kamil Kopecky, Rene Szołkowski, Inmaculada Aznar-Diaz, Jose-Maria, Romero-Rodrigues, *The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment, Experiences from Czech Republic and Spain*, Children and Youth Services Review 110, s. 1-5, 2020.
<https://www.sciencedirect-com.ezproxy.ub.gu.se/science/article/pii/S0190740919309715> (hämtad 2020-10-15)

Leviner, Pernilla, *Barnkonventionen som svensk lag - en diskussion om utmaningar och möjligheter för att förverkliga barns rättigheter*, Förvaltningsrättslig Tidskrift, nr 2, s. 287-311, 2018.
<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1189448&dswid=5992> (hämtad 2020-09-29)

Sandgren, Claes, *Är rättsdogmatiken dogmatisk?*, Tidsskrift for Rettsvitenskap, 04-05, s. 648-656, 2005.
https://www-idunn-no.ezproxy.ub.gu.se/tfr/2005/04-05/debatt_-_r_rttsgmatiken_dogmatisk (hämtad 2020-09-20)

Sang, Brian, *Horizontal application of constitutional rights in Kenya: A comparative critique of the emerging jurisprudence*, African Journal of International and Comparative Law Vol. 26(1), s. 1-27, 2018.
<https://eupublishing.com/doi/abs/10.3366/ajicl.2018.0217> (hämtad 2020-10-14)

Sarkadi, A, Dahlberg, A, Fångström, K, Warner, G, *Children want parents to ask for permission before 'sharenting'*, Journal of Paediatrics and Child Health, s. 981-983, 2020.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jpc.14945> (hämtad 2020-10-29)

Smith, Lucy, *Om barns personvern*, Journal of family law, arvsrätt och barnskydds rätt, volym 9, s. 106-126, 2011.

https://www.idunn.no/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2011/02/om_barns_personvern (hämtad 2020-11-16)

Stang Gording, Elisabeth, *Kommentar til dom i Høyesterett av 5. november 2019*, En mor ble straffedømt for å ha krenket sin datters rett til privatliv ved å publisere video og bilder av datter på lukket Facebook-gruppe som ledd i egen kamp mot det norske barnevernet, Nordisk socialrättslig tidsskrift, 23-24, 2020.

<http://www.nordisksocialrattslig.se/journal/1329> (hämtad 2020-09-04)

Steinberg, Stacey, *Sharenting: Children's privacy in the age of social media*, Emory Law Journal, 66(4), s. 839-884, 2017.

https://heinonline-org.ezproxy.ub.gu.se/HOL/Page?name=&public=false&collection=journals&handle=hein.journals/emlj66&men_hide=false&men_tab=toc&kind=&page=839 (hämtad 2020-09-13)

Svensson, Eva-Maria, *Barnets bästa i främsta rummet*, Utbildning & Demokrati, Vol.10 Nr 2, s. 39-50, 2011.

<https://www.oru.se/globalassets/oru-sv/forskning/forskningsmiljoer/hs/humus/utbildning-och-demokrati/2001/nr-2/eva-maria-svensson---barnets-basta-i-framsta-rummet.-reflektioner-utifran-en-konferens-om-barnets-basta-som-rattsligt-begrepp-i-tromso-.pdf> (hämtad 2020-10-31)

Tøgersen Allstrin, Nina, *Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør personlig informasjon om dem på sosiale medier*. Er barn tilstrekkelig beskyttet? Tidning familjerett, arvsrätt och barnskydds rätt, vol.13, s. 202-219, 2015.

https://www-idunn-no.ezproxy.ub.gu.se/tidsskrift_for_familierett_arverett_og_barnevernrettslige_sp/2015/03/barns_rett_til_beskyttelse_mot_at_foreldrene_offentliggjor (hämtad 20 oktober 2020)

Rapporter och handböcker

Barnombudsmannen, *Barn och ungas klagomøjligheter, barnombudsmannens kartläggning av barn och ungas møyjlighet att framföra klagomål och få sin sak prøvad när deras rättigheter kränks*, 2016.

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument-for-nedladdning/publikationer/barns-och-ungas-klagomoyjligheter.pdf> (hämtad 2020-09-29)

Barnombudsmannen, *Dom tror att dom vet bättre - barnet som rättighetsbärare*, 2020.
<https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/vart-arbete/arsrapporteringar/dom-tror-att-dom-vet-battre/> (hämtad 2020-10-13)

FRA, *Handbok om europeisk rätt rörande barns rättigheter*, 2015.
<https://fra.europa.eu/sv/publication/2020/handbok-om-europeisk-ratt-rorande-barnets-rattigheter> (hämtad 2020-11-01)

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR),
Legislative History of the Convention on the Rights of the Child, Vol 1 och 2, 2007.
<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/legislative-history-convention-rights-child-volume-1> (hämtad 2020-11-01)

Special Rapporteur on the Right to Privacy 'A Better Understanding of Privacy: Children's right to Privacy, Norges ombudsmans förslag.
https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/GCChildrensDigitalEnvironment/NHRI_ChildrenCommissioners/Norwegian%20Ombudsman%20for%20Children.pdf
(hämtad 2020-11-27)

UN Committee on the Rights of the Child, Special Rapporteur on the Right to Privacy - *A Better Understanding of Privacy: Children's right to Privacy*.
https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Privacy/SR_Privacy/2020_July_SRP_Call_for_Submissions_and_Note.pdf och
<https://www.ohchr.org/EN/Issues/Privacy/SR/Pages/SRPrivacyIndex.aspx> (hämtad 2020-10-20)

Unicef Sverige, Stern, Rebecca och Jörnruud, Martin, *Barnkonventionens status - En utvärdering av för- och nackdelar med barnkonventionen som svensk lag*, 2011.
<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionens-status>
(hämtad 2020-12-03)

Unicef Sverige, *Handbok om barnkonventionen*, 2008.
https://vgregion.pingpong.se/public/pp/public_courses/course03947/published/1566224470701/resourceId/1929512/content/UploadedResources/Handbok%20om%20barnkonventionen_UNICEF-2.pdf (hämtad 2020-09-20)

Unicef Sverige, *Hur ska barn i Sverige få upprättelse när deras rättigheter kränkts? För- och nackdelar med en ratificering av barnkonventionens tilläggsprotokoll om individuell klagorätt*, 2017.
<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/hur-ska-barn-i-sverige-fa-upprattelse-nar-deras-rattigheter-krankts> (hämtad 2020-10-20)

Unicef Sverige, *Olagligt men inte straffbart*, 2019.

<https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/olagligt-men-inte-straffbart>

(hämtad 2020-09-30)

Övrigt elektroniskt material

Barnombudsmannen, Frågor och svar inför att barnkonventionen blir svensk lag, 2019.

[Frågor och svar inför att barnkonventionen blir svensk lag - Barnombudsmannen](#) (hämtad

2020-12-03)

Bris, Dina rättigheter enligt konventionen.

<https://www.bris.se/for-barn-och-unga/dina-rattigheter/barnkonventionen/> (hämtad

2020-10-02)

Justitiekanslerns officiella hemsida.

<https://www.jk.se/> (hämtad 2020-11-27)

Justitieombudsmannens officiella hemsida.

<https://www.jo.se/> och <https://www.jo.se/sv/JO-anmalan/> (hämtad 2020-11-27)

Nationalencyklopedin, begreppet integritet.

<https://www-ne-se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/integritet>

(hämtad 2020-10-10)

Rett 24, *La ut bilder av datteren på Facebook - tapte i Høyesterett*, publicerad 6

november 2019.

<https://rett24.no/articles/la-ut-bilder-av-datteren-pa-facebook--tapte-i-hoyesterett> (hämtad

2020-08-31)

Wallin, Cissi, *Sluta utnyttja de utsatta barnen i sociala medier*, krönika i Expressen, publicerad oktober 2020.

<https://www.expressen.se/kronikor/cissi-wallin/sluta-utnyttja-de-utsatta-barnen-i-social-a-medier/> (hämtad 2020-10-28)

Wallins kommentarsfält på instagram där hon länkar till krönikan.

https://www.instagram.com/p/CGb_CCZnEog/ (hämtad 2020-10-28)

Författaren till denna uppsats, Lisette Andersson Olsson, registrerades på kursen Examensarbete HRO800 första gången höstterminen 2020. Författaren har inte varit omregistrerad på kursen och har inte deltagit i några tidigare examinationstillfällen.